

לקוטי שיחות
**PROJECT
LIKKUTEI
SICHOS**

קבצי הערות התמימים ואנ"ש ללקו"ש חלק ט"ז שיחה ב' לפרשת פקודי

קובץ הערות התמימים ואנ"ש קרית גת גליון ב (תשמ"א)

יב. בלקו"ש תרומה ש.ז. מבאר ההבדל בין השראת השכינה דמ"ת והמשכן
דבמ"ת היתה ההמשכה מלמעלה למטה. משא"כ במשכן היתה השראת השכינה
ע"י עבודת והזדככות התחתון מצ"ע, ודוקא אז נעשה לו ית' דירה
בתחתונים.

וממשיך בהשיחה אשר לפי"ז יש לבאר איך שגם בנין המשכן הוא נצחי. שענין המקדש אע"פ שנמשך גם בדומם (דברים תחתונים). מ"מ זה לא בא לגמרי ע"י עבודת האדם, כ"א גם מלמעלה מצד "אשר אבחר" הבחירה האלוקית שע"יז ה"י השראת השכינה בביהמ"ק. נמצא מכאן דבמקדש הוה כעין מ"ת שהגילוי מלמעלה משא"כ במשכן. וצריך ביאור ממש בהע' 14 וז"ל: ראה המשך תרע"ב (ס"ע תקל"ה ואילך) דגילוי אלקות בדרך פשלוט כדוגמת לעת"ל ה"י בביהמ"ק שהוא השלימות דהועשו לי מקדש וכו' משא"כ במ"ת. וא"כ המקדש אינו דומה למ"ת, וכן מציינן (ראה בהנסמן לעיל הער' 58) ובהע' 58 מציינן לעינין בלקו"ש ח"ח עמ' 23 ואילך שמבואר שם שבמ"ת ה"י המשכה מלמלמ"ט משא"כ הביהמ"ק ה"י מלמטלמ"ע. וכן צריך ביאור איך זה יתאים עם מה שמבואר בלקו"ש ח"ו שמות (ב) עמ' 20 שזהו החילוק בין המשכן וביהמ"ק, שבמשכן בא הביטוי איך שהאור הבל"ג בא מלמעלה עד שנמשך מטה מטה. משא"כ בביהמ"ק נפעל שהתחתון עצמו סוג הדומם נהיה כלי לאלקות. (ע"י ג"כ הערות הת' מאריסטאן גליון כ"ד תצוה). וכן בתרומה שם שיחה ב' עמ' 166 מביא מה שמבואר בחסידות תו"א ר"פ ויגש וכו' שהביהמ"ק בעיקר נבנה מדומם והמשכן מצומח וחי. שבמשכן אחרי שלקחו מקרקע המשכן לא נשאר בקדושתו שזה המעלה בביהמ"ק על המשכן שמקום המקדש נשאר קדוש. ובהע' 29 שם. ולהעיר מהר סיני דבתחילה כל הנוגע בהר מות יומת ולאחר מ"ת שהגילוי ה"י מלמעלה. (ראה לקו"ת ראה כ"ח, ב'). "המה יעלו בהר" (יתרו י"ט י"ב י"ג) ע"כ. וא"כ מבואר דבמשכן הוי כמו מ"ת שהגילוי רק מלמעלמ"ט. משא"כ בביהמ"ק. ובשיחה תרומה ש.ז. מבואר להיפך. וכן איך יתאים המבואר בלקו"ש ח"ו שמות (ב) ותרומה (ב) עם הא דמבואר בלקו"ש ח"ט דברים (ג) עמוד 27 שביהמ"ק ראשון הוה מלמעלמ"ט שזה כנגד אברהם משא"כ ביהמ"ק שני ה"י מלמטלמ"ע כנגד יצחק ושלישי יהיה שניהם יחד מלמטלמ"ע ומלמעלמ"ט. כנגד יעקב, וא"כ מבואר שביהמ"ק ראשון ה"י המשכה מלמעלמ"ט.

ולבאר כ"ז אפשר לומר דהנה בלקו"ש חט"ז פקודי (ב) עמ' 468 מבאר שיש מעלה במשכן על המקדש, שחלקי וכלי המשכן הם נצחיים מצד שהם מעשה ידי משה. משא"כ המשכן בתור מקום להשראת השכינה ה"י אהל. רק לפי שעה. אבל בביהמ"ק המעלה שלו במקום המקדש, שזה נצחי מצד המקום אשר יבחר ה'.

ולפי"ז אפשר לבאר דבשיחה תרומה ש.ז. מדובר אודות כלי וחלקי המשכן שזה תרמו בני"י. וא"כ כאן יש מעלה במשכן למקדש שגם המטה הזדכך מצד עצמו. אבל במקום המשכן שם ה"י הגילוי מלמעלמ"ט כמו במ"ת.

ומה שמבואר בח"ו שמות ב' ותרומה ב' מדובר אודות הדומם שלא הזדכך מצ"ע. משא"כ במקדש אה"נ שגם ה"י הזדככות המטה אפ"י בדומם. אבל לא כ"כ מצד המטה מצ"ע. וזה גם מה שמבואר בדברים ג'. החילוק בין ביהמ"ק ראשון, לשני ושלישי, שביהמ"ק ראשון ה"י מלמעלמ"ט. כלומר

הזיכור המטה לא ה' כ"כ מצ"ע, נ"א גם מצד הבחירה דלמעלה. כמבואר
בתרומה. אבל בביהמ"ק השני ה' גם מצד המטה ע"ד המבואר בלקו"ש
תרומה ש.ז. בענין המשכן.

ולפי"ז יוצא שיש סדר בזה. קודם ה' מ"ת שה' הגילוי מלמעלמ"ט,
וכמבואר בלקו"ת ראה כ"ח ב' הובא בתרומה ש.ז. בהע' 58. ולא נזדכך
המטה מצ"ע אבל מ"מ מיד לאחר מ"ת התחיל להזדכך המטה. כמבואר בלקו"ש
ח"ח עמוד 23. וכן בח"ט עמ' 31. וכן מבואר בלקו"ש ח"ד עמ' 1028.
ואח"כ התחיל העבודה מלמטלמ"ע שזה ה' המשכן, אבל מ"מ לא ה' כ"כ עד
שפעל בדומם. כי בדומם פעל רק ע"ד מ"ת, אבל בצומח וח"י פעל מלמטלמ"ע
גם מצד המטה כמבואר בתרומה ש.ז. וזה ה' הכנה לביהמ"ק כמבואר שם,
ופעל גם בהדומם, אבל מ"מ לא כ"כ מצד המטה כי זה ה' גם בבחירתו של
הקב"ה "המקום אשר אבחר". ואח"כ בבית שני נפעל יותר מצד המטה כמבואר
בח"ט דברים ג' עמוד 27 ואח"כ בבית שלישי גם מלמעלמ"ט וגם מלמטלמ"ע.
שנעשה הדירה לו ית' לו לעצמותו בתכלית השלימות.

אוצר החכמה

הת' שמואל אליגולשוילי

קובץ הערות וביאורים אהלי תורה גליון קמד (תשמ"ב)

יג. בהתועדה ש"פ דברים ש.ז. סכ"ז שואל כ"ק אד"ש על הרמב"ם פ"א ה"ג וז"ל "מהו דיוק הלשון "נאסרו כל המקומות כולן לבנות בהן בית לה" ולהקריב בהן קרבן" שמוזה משמע שהאיסור הוא רק בנוגע לבנין בית לה, ולא בנוגע להקרבה קרבן בבמה (כפי שמדייקים כמה ממפרשי הרמב"ם)?" עכ"ל ובסמ"ס שם איתא "...וזהו גם הביאור בדיוק לשון הרמב"ם נאסרו כל המקומות לבנות בהן בית לה" (ואינו מפרש אודות איסור הקרבה בבמות) - כי החידוש שנפעל כאשר "נבנה המקדש בירושלים" הוא שבקדושת מקום זה (מצד ענין הבחירה) נפעלה באופן קבוע... שלכן "נאסרו כל המקומות לבנות בהן בית לה", ואילו האיסור בהקרבה בבמות הוא ענין צדדי הנפעל כתוצאה מזה כו" עכ"ל ועיי"ש.

24/08/2018תחנ

ויש להעיר ע"ז ממ"ש כ"ק אד"ש בלקו"ש חט"ז בשיחה לפרשת פקודי הערה 12 וז"ל "מפשטות לשון הרמב"ם "לבנות בהן בית לה" משבץ שכוונתו (לא לאיסור הקרבה בבמות כ"א) שאסור לבנות בית לה אלא בירושלים אלא שאח"כ מוסיף ענין שני - "ולהקריב בהן קרבן" [דכתבו "להקריב בהן" (בהמקומות) ולא "בו" (בהבית) מורה שזהו ענין שני - איסור הקרבה (במק"א) בבמות]...

והביא הרמב"ם פסוק שנאמר בו ע"ד ב' ענינים הנ"ל: איסור דבנין בית לה חוץ לירושלים "זה הוא בית ה' האלקים" (ב) איסור הבמות - "וזה מזבח לעולה לישראל... ומוסיף להסביר... טעם האיסור בזה: "זאת מנוחתי עדי עד" - דמכיון שקדושת המקדש היא באופן ד"עדי עד" וכמ"ש (הל' ביהב"ח פ"ו הט"ז) "קדושת המקדש... אינה בטילה", לכן "זאת מנוחתי" ולא במק"א, שאא"פ לבנות בית לה רק בירושלים לבד (ובשוה"ג שם) ע"ד המבואר בכ"מ... דמכיון שלהצלת רב המנונא בא אליהו (מלובש בגוף, ובכילא) עם העצמיות שלו אא"פ להיות אז במק"א, שהעצם אא"פ להיות בכ"מ מקומות בב"א... ועד"ז בעניננו: מכיון ד"זאת מנוחתי גו'" - השראת עצם השכינה היא בירושלים - בהר

המורי', במילא אא"פ לבנות בית לה' במק"א". עכ"ל הק' ועיי"ש ובהערות בשוה"ג שם.

והנה כאן מפרש ג"כ כבשיחה הנ"ל שטעם האיסור הקרבה בבמות הוא משום שנבחר מקום המקדש למנוחה "עדי עד" באופן קבוע ונצחי אבל מבואר בזה דהרמב"ם מיידי בפ"א ה"ג מד' האיסורים - גם באיסור הקרבה בבמות ד"להקריב בהן קרבן" קאי על המקומות כו' והרמב"ם מביא ראיות מפסוק לב' דינים אלו (ובזה מתרץ גם שם קושיית "הר המורי" למה אינו מביא הרמב"ם הפסוק המפורש בש"ס - זבחים קי"ט - למקור איסור הקרבה בבמות - כי כאן אוסר הרמב"ם ב' דברים בניין בית, והקרבה בבמות אשר לכן מביא דוקא פסוק הנ"ל ועיי"ש) וזהו דלא כמו שנקט בשיחה הנ"ל סכ"ז דהרמב"ם מדבר רק אודות האיסור בכנין בית במק"א.

חיים רפופורט
- תות"ל 885 -

נצחיות מעשה ידי משה לעת"ל

הת' ישראל יהודה לייב שי' מעל
תלמיד בישיבה

Subject

אוסף התוכנית

א.

איתא בזוהר (בתרגום ללה"ק): בית המקדש השלישי קבוע וקיים לעולם משום שהוא "בניינא דקודשא בריך הוא" שלא כשני בתי המקדש הראשונים שהיו "בניינא דבר נש דלית ביה קיומא כלל", ע"כ. והנה בקובץ "הדרך הישרה" (770 תשס"ג) כתב הת' מ.מ.ז. בעניין "נצחיות המשכן לעת"ל" ומביא שיחת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מש"פ משפטים תשמ"ב (התוועדויות תשמ"ב ח"ב עמ' 896) שמכיוון שמעשה ידי משה נצחיים לכן גם המשכן קיים באופן נצחי. והקשה מדברי הזוהר שדווקא ביהמ"ק הג' – בניינא דקוב"ה – יהיה קיים באופן נצחי משא"כ בניינא דבר נש לית בי' קיום, ואיך ניתן לומר שהמשכן הוא נצחי בשעה שבניינו ע"י משה – בר נש.

ומנסה לתרץ בכמה אופנים, ולמסקנתו הביאור בזה הוא שמכיוון שמשה הוא (כדברי אד"ש מה"מ – לקו"ש ח"ב בהוספות, שיחה ליו"ד שבט) "עצמות ומהות בעצמו כפי שהעמיד עצמו בגוף" במילא מובן שבמשה יש חלק מהעצמות, ולכן מעשה ידיו נצחיים כשל הקב"ה. ועל מה שהקשה שם שמ"מ משה הוא ילוד אשה, מתרץ ע"פ שיחת אד"ש מה"מ (התוועדויות תשמ"ז) ש"בניינא דקוב"ה יש בו גם העילוי ד"ועשו לי מקדש" מעשה ידי אדם כל בני ישראל כפס"ד הרמב"ם "הכל חייבים לבנות ולסעד וכו' " ומזה משמע שלמרות שביהמ"ק ייבנה גם

ע"י בני ישראל שהם ילודי אשה – זה רק בהוספה על הענין דבנינא דקוב"ה ולא לגרוע ח"ו, ולכן ביהמ"ק הג' יהיה קיים נצחי. וכך גם י"ל לגבי הַמִּשְׁכָּן שעשה משה שלמרות שהיה בו צד דבר נש אין זה בסתירה לנצחיות המשכן.

ולתירוצו צריך להבין, דא"כ מה נשתנו בתי המקדש הא' והב' שנבנו ע"י שלמה ועזרא שהיו ראשי אלפי ישראל שבדורם, ה"ממוצע המחבר" – ^{אוצר החכמה} עצמות ומהות כפי שהעמיד עצמו בגוף (כנ"ל על משה) (כדברי אד"ש)) ואעפ"כ לא מצינו בביהמ"ק שבנו עניין הנצחיות.

וכן לתירוצו צריך לדחוק ולומר שכל מעשה ידי הנשיאים בכל הדורות הם נצחיים.

וגם תירוצו בהמשך, מה שמוכיח מהשיחה שאין בעי' של ילוד אשה (נוסף לכך שאם אין סתירה לנצחיות המקדש בכך שהוא יבנה ע"י ילוד אשה – לא צריך להגיע לתירוץ של "ממוצע המחבר", אלא גם תירוצו) אינו מוכח משיחת אד"ש מה"מ שם. וזה לשונו הק' "ויה"ר והוא העיקר שעוד לפני הקריאה במנחה "ועשו לי מקדש" יגלה ויבוא מן השמיים מקדש העתיד שכבר בנוי ומשוכלל מקדש א-דני כוננו ידך "בנינא דקוב"ה" דמכיוון שכולל גם המקדש שלפניו יש בו גם העילוי דועשו לי מקדש, מעשה ידי אדם כל בני ישראל כפס"ד הרמב"ם...

ובמילא מובן שאין כלל הוכחה משם, כי הפשט הוא שמכיוון שביהמ"ק הג' כולל את בתי המקדשות שלפניו לכן יש בו את העילוי דועשו לי מקדש ולא שבני ישראל ישתתפו בפועל בבנין ביהמ"ק השלישי (ואי"ז הוכחה שכשבנ"י בונים בפועל אי"ז חיסרון).

(ועיין להלן מהו ההכרח שא"א לבאר ולהוכיח מכך שמשיח יבנה בפועל את ביהמ"ק הג' לבדו, ובמילא יש הוכחה שאפי' שבני ישראל ישתתפו בגופם בבני' אין זה חסרון בהנצחיות).

והנה לאמיתו של דבר התירוץ על השאלה הנ"ל מפורש בלקו"ש חט"ז עמ' 469 שיחה לפ' פקודי, שמעשה ידי משה ודוד נצחיים הם,

מכיוון שהם עבדי ה' שמציאותם הוא מציאות האדון-הקב"ה, ועפ"ז מובן שאין מניעה בזה שהם בשר ודם מכיון שהם ביטלו מציאותם לה'. וכן מובן מה נשתנה המשכן מבתי המקדשות הא' והב', כי דווקא משה ודוד התייחדו בכך שהיו עבדי ה'.

ב.

אזהרה 2018/04/25

הגדרת החסימה

אך הוקשה לי בשיחה הנ"ל, שבה כותב אד"ש מה"מ (בהערה 42) בקשר לביהמ"ק הג' שהוא בניינא דקוב"ה ולכן הוא קיים בקיום נצחי. "ואף שברמב"ם (הל' מלכים רפי"א ובסופו) דמשיח בונה המקדש כבר נתבאר כמה פעמים התיווך בזה" ומציין שם לתיווך הידוע שביהמ"ק ירד מהשמיים ומשיח יבנה את השערים שהם החיתום.

לכאורה, הי' נראה כוונתו בהערה לתרץ שאלה הנשאלת על המבואר בשיחה, איך ייתכן לומר על ביהמ"ק הג' שהוא נצחי לדעה שסוברת שמשיח (בר נש) בונה המקדש? ועל כך מתרץ ע"פ התיווך הנ"ל.

אך לפי זה אינו מובן, מה ההבדל בין משיח למשה, הרי גואל ראשון (משה) הוא גואל אחרון (משיח), וגם למשיח יש את המעלה המיוחדת של עבד ה' שבטל אל הקב"ה בתכלית וכפי שנאמר בו "הנה ישכיל עבדי" (ישעיה נב, יג) "הנני מביא את עבדי צמח" (זכריה ג, ח) וממילא מעשה ידיו הם כמעשה האדון - בניינא דקוב"ה - וא"כ מאי קא קשיא לי' שמשיח יבנה מקדש ה"ז יהי' בדיוק כמעשה ידי משה.

א"א לומר ששונה ביהמ"ק הג' מכיוון שגם בני ישראל יעזרו למשיח בבנייתו לכן לא מספיק לומר שמשיח הוא כמשה אלא מוכרחים להגיע לביאור הנ"ל כי (נוסף לכך שא"כ אזי הביאור בשיחה אינו מתרץ על השאלה, הרי) בלקו"ש ח"ל פ' תולדות אומר אד"ש מה"מ שהחידוש של ביהמ"ק הג' על בתי המקדשות שלפניו, שבתי המקדש הראשונים היו מתוך הבנה והשגה, שהשכל מסתיר על העצם והעבודה הייתה עבודה שכלית ומעורבת בזה מציאות האדם ולכן אין זה בניינא דקוב"ה

ודווקא ע"י העבודה במשך זמן הגלות, באופן של קבלת על מלכות שמיים כעבודת עבד ה"ז שלימות אמיתית מעשה צדיקים שהם מעשה ידיו של הקב"ה. ע"כ.

וא"כ יוצא שלעת"ל גם בנ"י יהיו במעלת ומדרגת עבד שמציאותו מציאות האדון וא"כ מעשה ידיהם יהיו נצחיים כמשה ודוד (ומכאן מוכח שאין חסרון של ילוד אשה בכך שבנ"י לעת"ל ישתתפו בהבני') וע"פ כהנ"ל צריך להבין מהי שאלת אד"ש מה"מ שע"כ באה ההערה לתרץ.

גם צריך להבין, דאם משיח אינו בדרגת משה וביהמ"ק יהיה קיים באופן נצחי רק מפני ש"בנוי ומשוכלל יגלה ויבוא משמיים" אזי עכ"פ השערים שיבנו ע"י משיח אינם נצחיים.

וע"כ צריך לומר ששאלת אד"ש מה"מ היא לא בקשר לנאמר בגוף השיחה אודות נצחיות המקדש. אלא, שאלה כללית איך אפשר לומר שה' בונה המקדש – בניינא דקוב"ה – הרי הרמב"ם פוסק שמש"ח בונה המקדש? וע"ז מתרץ ע"פ התיווכים הנ"ל.

התיווכים הנ"ל

ג.

אך בהמשך לקושיית הת' הנ"ל יש להבין:

א. בלקו"ש חכ"ו פ' תרומה אות ח' כותב אד"ש מה"מ שהבית הראשון הוא בפנימיותו נצחי (יש בו עניין הנצחיות) מכיוון שהארון גנוז בו במטמוניות עמוקות ועקלקלות, ולכאורה ע"פ דברי הזוהר הנ"ל איך ייתכן שעניין הנצחיות של ביהמ"ק הא' מתבטא בדבר שאין בו עניין הנצחיות מכיוון שהוא בניינא דבר נש (שהרי בצלאל בנה אותו)?

ב. בש"פ תולדות תשמ"ה סי"ב כותב אד"ש מה"מ שגם למ"ד שהארון שבמשכן גלה לבבל ולא נגנז וכן שלטו ידי אויבים במעשה ידי משה בכ"ז מעשה ידי משה נצחיים ואותו ארון יתגלה ויוקבע בביהמ"ק הג'. לכאורה אינו מובן, הרי הארון אינו מעשה ידי משה אלא מעשה ידי בצלאל, ומה הקשר למעשה ידי משה?

ג. ע"פ המבואר בחלק ט"ז (הובא לעיל) מוכח, ששליטת ידי אויבים במעשה ידי משה והגלייתם – סותרת לנצחיות מעשי ידי משה ואין זה עוד עניין צדדי, כמבואר שם בשיחה שאם מעשה ידי משה נצחיים (מכיוון שהוא עבד ה' כנ"ל) לא שייך שיוגלה, דהיינו שישלטו בהם ידי אויבים.

ויובן זה ע"פ דברי אד"ש מה"מ (לקו"ש חט"ז פ' פקודי עמ' 465) שמציין שם באות ב' את הספורנו שאומר: "אלה פקודי המשכן וגו' שלא נפסלו ולא נפל דבר בידי אויבים" ובהמשך שם אומר שמשבנה מקדש ראשון נבנה אוהל מועד וכו' (ולא נפלו בידי אויבים) וע"ז מיוסד הפירוש ש"אשר פוקד על פי משה" הוא טעם על נצחיות חלקי וכלי המקדש.

ומובן, שאמנם משה לא בנה בגופו את הארון, אבל הוא נצחי מטעם זה שהוא פוקד על פי משה ולכן אינו נקרא מעשה ידי בצלאל אלא מעשה ידי משה ולכן גם כן מתבטא עניין נצחיות ביהמ"ק הא' ע"י הארון, שפוקד ע"פ משה.

וכנראה שלמ"ד שהארון הוגלה לבבל, ס"ל שהנצחיות מתבטאת בארון אף אם נפל והוגלה בידי אויבים כדמשמע מהשיחה לפ' תולדות תשמ"ח שגם למ"ד שהארון גלה וכן שלטו בו אויבים במעשה ידי משה, בכ"ז הנצחיות היא בעצם הדבר אף אם הוגלה.

ומה שכתוב בלקו"ש חט"ז הוא לדעה שסוברת שנצחיות הארון מתבטאת בכך שגם לא יפול בידי אויבים, אך לדעה שסוברת שהוא כן נפל בידי אויבים – אין זה סתירה לנצחיות מעשה ידי משה.

ד.

ומענין לענין באותו ענין:

בקובץ הערות גליון ג"ן דישיבתנו שואל ר' י. ד. בנוגע לנצחיות ידי

משה: כיצד כיתת חזקיהו את נחש הנחושת, הרי זה בסתירה לנצחיות ^{אוצר החכמה} מעשה ידי משה, ומאריך שם לבאר שהנצחיות של משה תיתכן גם בפרטים מסוימים בלבד וברוחניות. ולכן גם מצד העניין היה הנחש נצחי וגם כשאבד – נשאר אפרו מותר בהנאה.

וביאורו אינו מובן, מכיוון שנצחיות בפשטות היא בגשמיות, כי גם ביהמ"ק הוא נצחי ברוחניות (ענין בשיחה לפ' תרומה חכ"ו הנ"ל) ואין הכוונה במעשה ידי משה נצחיים לנצחיות רוחנית (או נצחיות ל-400 ^{25/05/2018} שנה).

אי אפשר לתרץ שלא מצינו שנאמר "מעשה ידי משה" נצחיים אלא רק בנוגע למשכן והמקדש. שמעשה ידי משה-נצחיים, כחלק מהשראת השכינה באופן נצחי, אבל לא בכל עניין שמשה פעל ולא יהיה פלא שבנחש הנחושת אין עניין הנצחיות.

זה אי אפשר לומר כי בתורת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מוזכר ענין נצחיות מעשה ידי משה כו"כ פעמים בנוגע למשה מצד עצמו ועניניו בכללות, ולא דוקא בקשר למשכן ומקדש. ראה לקו"ש חל"ג פ' חקת, וחכ"ו פ' תשא ועוד.

ואולי י"ל דנחש הנחושת לכתחי' נעשה ע"י משה רק למטרה מסוימת ולאותו ענין הנצרך בלבד, וכאילו מלכתחילה אין בזה שום ענין שיהי' לזה קיום נצחי, אלא לשעתו בלבד.

האם אכן 'נחלה זו שילה'?

אורי הוכמן

הת' יעקב שי' בעלינאוו

הת' אלחנן יהודא ליב שי' רייצעם

תלמידים בישיבה

בלקוטי שיחות חט"ז שיחה ב' לפרשת פקודי מבאר כ"ק אדמו"ר בארוכה את דברי חז"ל' בתחלת הפרשה, ש'משכן משכן שני פעמים' רומז על 'מקדש שנתמשכן בשני חורבנין'. ומבאר בזה, דכתוספת לכך שהמשכן עצמו נשאר תמיד יחד עם כליו באופן נצחי (כדברי הספורנו), וזאת, בשל היותו 'מעשה ידי משה' שהוא נצחי ו'לא נפל דבר להם ביד האויבים' - הנה ברמז הרי גם בבתי מקדש שלאחריו הי' מעין נצחיות זו, וזהו הפירוש ד'רמזו למקדש שנתמשכן בשני חורבנין' שרק נלקח כמשכון ועתיד לחזור.

ומכריח בזה, דענין זה בהנצחיות שיש בביהמ"ק אינו מה שהשכינה שרתה באופן קבוע בביהמ"ק, מכיון שענין זה ישנו בביהמ"ק יותר מכפי שהי' במשכן², ואי"ז מעין הנצחיות שהיתה במשכן. וע"כ מוכרח, שנצחיות זו שישנה גם בביהמ"ק היא בנוגע להבית והכלים עצמם.

ומבאר בזה בהקדים דרשת רז"ל עה"פ "כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה"³, ודרשו רז"ל ע"ז: "מנוחה זו שילה נחלה זו ירושלים". ולכאורה, זה שנקט הלשון נחלה לירושלים דווקא זהו מפני ש'נחלה' מראה על התיישבות וקביעות יותא מאשר 'מנוחה'. אך, מיד מביא שם כ"ק אדמו"ר דאי אפשר לומר כך, כיון שלפי דעה אחרת הדרשה היא 'מנוחה זו ירושלים ונחלה זו שילה'. וא"כ לגירסא זו, אמאי נקט גבי ירושלים הלשון 'מנוחה' אף שמראה (כנ"ל) על התיישבות וקביעות פחותה משילה? וע"כ מבאר בזה, דמוכרחים לומר שלכל אחד מהם ('מנוחה' ו'נחלה') יש מעלה שאין בזולתו, וכן הוא גם

(1) תנחומא פקודי ב. פירש"י עה"פ.

(2) שלכן 'אין שם בית לדורי הדורות אלא בירושלים בלבד ובהר המוריי', וכן 'קדושה ראשונה קדשה לעת"ל... לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטלה' (רמב"ם פ"א מהל' ביהב"ח ה"א-ג).

(3) דברים יב, ט.

(4) מגילה י, א. זבחים קיט, א.

בשילה וירושלים, שהמעלה בשילה היתה שהכלים והמשכן עצמם היו נצחיים (וכנ"ל, שהרי במשכן שילה פרשו יריעות המשכן עליו', וא"כ היתה בו המעלה של משכן שעשה משה במדבר) והמעלה בירושלים היא בהשראת השכינה בקביעות ובנצחיות וכנ"ל. ושני סוגים אלו בקביעות נרמזים ב'מנוחה' - שמבטאת את מנוחת הגברא, שזהו דווקא עי"ז שכליו של האדם נמצאים בקביעות יחד עמו. ו'נחלה' - מבטאת את קביעות החפצא, כלומר שהמקום עצמו קבוע וכבביהמ"ק. ע"כ הביאור הנפלא בהליקוט הנ"ל, עיי"ש ותמצא חיים.

ולכאורה צלה"ב בזה, דלפי ביאור זה ב'מנוחה' ו'נחלה', מהו א"כ הביאור בהשיטה שדורשת 'מנוחה זו ירושלים ונחלה זו שילה'? שלכאו' ביאור הנ"ל הרי אי"ז מתאים. ולא נראה לפום ריהטא בהשיחה שכ"ק אדמו"ר נחית לבאר זה.

ובשלמא בנוגע לחלק הדרשה 'מנוחה זו ירושלים', הרי אכן מבאר בהמשך הא דכתיב 'זאת מנוחתו עדי עד' בנוגע לביהמ"ק, שכיון שהי' 'עפ"י ה'" ע"כ 'כמאן דקביע להו דמי', וע"כ מובן תחילת הדרשה. אך עדיין צריך להבין, כנ"ל, איך מתאים הביאור הנ"ל עם 'נחלה זו שילה'?

ונשמח לראות דעת המעיינים בזה.

איסור בנין בית המקדש חוץ לירושלים

הת' מנחם מענדל מתתיהו הכהן שי' נורקין
תלמיד בישיבה

א.

אוצר החכמה

ברמב"ם הל' ביהב"ח פ"א ה"ב כתב וז"ל "כיון שנבנה המקדש בירושלים נאסרו כל המקומות כולן לבנות בהם בית לה' ולהקריב בהן קרבן... שבה נאמר ויאמר דוד זה הוא בית ה' אלקים וזה מזבח לעולה לישראל ואומר זאת מנוחתי עדי עד", עכ"ל.

מקורה של הלכה זו ברמב"ם הוא (כמ"ש בכסף משנה על אתר) מגמ' זבחים דף קי"ב ע"ב במשנה, ובגמ' להלן דף קי"ט ע"א.

ב.

והנה בחידושים וביאורים להל' ביהב"ח בחלק ב' שיחה ד' הערה 12 (והוא מלקו"ש חט"ז שיחה ב' לפ' פקודי) כתב כ"ק אדמו"ר וז"ל הק"מפשטות לשון הרמב"ם "לבנות בהן בית לה'" משמע, שכוונתו (לא לאיסור הקרבה בבמות, כ"א) שאסור לבנות "בית לה'" אלא בירושלים. אלא שאח"כ מוסיף ענין שני – "ולהקריב בהן קרבן" [דכתבו "להקריב בהן" (בהמקומות) ולא "בו" (בהבית) מורה שזהו ענין שני – איסור הקרבה (במק"א) בבמות].

ועפ"ז סרה התמי' (וראה הר המורי' לרמב"ם שם) למה הביא הרמב"ם הכתובים (דה"א כב, א. תהלים קלב, יד) ויאמר דוד זה הוא בית ה' האלקים וזה מזבח לעולה לישראל ואומר זאת מנוחתי עדי עד", ולא הכתוב (ראה יב, ט) "כי לא באתם גו' אל המנוחה ואל הנחלה" שהובא בש"ס (זבחים קיט, א) לענין איסור הקרבה בבמות?

כי הפסוק "כי לא באתם גו'" בא בהמשך להקודם: "לא תעשון גו' איש כל הישר בעיניו (וטעם החילוק) כי ("פה" "היום") לא באתם גו'" – היינו האיסור דהקרבת קרבן חוץ ל"מנוחה" ו"נחלה".

והביא הרמב"ם פסוק שנאמר בו ע"ד ב' ענינים הנ"ל: א) איסור דבנין בית לה' חוץ לירושלים – "זה הוא בית ה' אלקים". ב) איסור הבמות – "וזה מזבח לעולה לישראל" (ראה פרש"י דה"י שם). עכ"ל הק'.

והיוצא מזה דמפשטות לשון הגמ' משמע דהאיסור הוא רק להקריב קרבנות חוץ למקום המקדש (איסור שחוטי חוץ ואיסור העלאה בחוץ) ולכן הביאה הגמ' הפסוק "כי לא באתם" וגו' המדבר באיסור הבאת קרבן בחוץ, אמנם ברמב"ם מבואר דיש עוד איסור לבנות בית לה' חוץ לירושלים וזה לומדין מהפסוק "זה הוא בית ה'".

אמנם צע"ק דמכיון דבגמ' מבואר להדיא רק אודות האיסור דהעלאה בחוץ ולא אודות האיסור דבנין בית לה' חוץ לירושלים, א"כ מהו המקור לדברי הרמב"ם.

ג.

ואולי י"ל בזה דהנה בלקו"ש חי"ד שיחה ב' לפ' שופטים כותב כ"ק אדמו"ר: "עה"פ נביא מקרבך מאחיק כמוני יקים לך ה' אלקיך, אליו תשמעון", אמרז"ל "אליו תשמעון – אפילו אומר לך עבור על אחת מכל מצות שבתורה, כגון אליהו בהר הכרמל, הכל לפי שעה, שמע לו".

והנה עה"פ "השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה" דרשו בספרי "אבל אתה מעלה בכל מקום שיאמר לך הנביא כדרך שהעלה אליהו בהר הכרמל".

ולכאורה אינו מובן: מכיון שישנו ציווי כללי ד"אליו תשמעון", המחייב לשמוע אל הנביא אם הוא אומר "עבור על אחת מכל מצות שבתורה", הרי מובן שבכלל זה הוא גם החיוב לשמוע אליו כשהוא אומר להקריב בכמה בשעת איסור במות – וא"כ למה לן לימוד מיוחד (מדיוקא דקרא "בכל מקום אשר תראה") ש"אתה מעלה בכל מקום שיאמר לך הנביא"?

אוצר החכמה

ומביא שם מצפנת פענח הל' מתנת עניים פ"ב הי"ח לבאר "מה שאמרו בירושלמי: אין הבמה ניתרת אלא בנביא. מ"ט, השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה כי אם במקום וגו', ואליהו מקריב בשעת איסור הבמות, א"ד שמלאי דבורא (דבירא) א"ל וכדברך עשיתי כדיבורך עשיתי", ומבאר דהירושלמי ס"ל "דזהו דין דעפ"י נביא יכולין להקריב בכמה בשעת מקדש, ואין עליו שם שחוטי חוץ כלל והוה קרבן", עפ"ז לדעת הירושלמי הרי זה דין בדיני במה, שעפ"י הנביא נפקע האיסור של הקרבה בבמות "בשעת מקדש", והרי הן מותרות כמו שהיו מותרות טרם ביאתן של בני"י לירושלים, ומובן שחידוש דין זה דורש לימוד מיוחד, כי אין לילף זה מ"אליו תשמעון", שאין ענינו הפקעת עצם האיסור עפ"י הנביא, כ"א לשמוע אליו ולעבור על האיסור.

ד.

ומבאר שם כ"ק אדמו"ר להכריח דלא כמ"ש הצפנת פענח דרק הירושלמי ס"ל כנ"ל והבבלי (וכן הרמב"ם בהל' יסודי התורה פ"ט ה"ג) חולק(ים) ע"ז, אלא דגם הבבלי (והרמב"ם) ס"ל כסברת הירושלמי, ואע"פ שארז"ל "אפילו אומר לך עבור על אחת מכל מצות שבתורה, כגון אלי' בהר הכרמל" – אין כוונת הגמרא דגם לאחר שצויה הנביא להקריב בכמה הרי כשמקיימים הציווי עוברים בשעת מעשה על מצוה (דבמה) שבתורה אלא שדחוי' היא ע"י ציווי, כ"א שהנביא בא

לצוות לעבור על אחת מכל מצוות שבתורה, אבל ע"י ציווי הנביא הותרה ההקרבה בבמה, ויתירה מזו, גם נעשית מצות הקרבת קרבן, נוסף על המצוה דלשמוע לנביא – וזה נלמד מהשמר גו' תראה.

בסגנון אחר קצת: החידוש – שהנביא יכול לצוות להקריב בבמה בשעת איסור במות, ושבנ"י מחוייבים לשמוע אליו בזה – נלמד "מאליו תשמעון", שהוא פרט בדיני נבואה, כמו בשאר מצות התורה שבכחו של הנביא לצוות לעבור עליהן, ולאחר שלמדנו דאליו תשמעון להקריב בבמה בא הלימוד בבמה ד"מעלה אתה בכל מקום שיאמר לך הנביא", ההיתר וציווי – פרט בדיני במה, וע"ש באריכות.

והיוצא מזה, דמלימוד הראשון של אליו תשמעון למדין דין כללי בנבואה שאע"פ שיש איסור מ"מ חייב לשמוע אל דברי הנביא ולעבור על המצוה שבתורה. ובנוגע לאיסור במות היינו אומרים שחייב להקריב הקרבן, אבל עכ"ז אינו נחשב כקרבן כשר, ורק שהודחה האיסור ע"פ ציווי הנביא. וזה מה שמחדש לימוד ב' הנ"ל בנוגע לבמה – השמר לך פן כו', דהותרה הבמה בהוראת שעה מהנביא, וניתרת לבנות בית לה' – המזבח, ובמילא נכשר הקרבן ג"כ.

אוצר החכמה
23/08/2018 10:08

ה.

ועפ"ז י"ל דהמקור לדברי הרמב"ם הנ"ל הוא מספרי (השני) על הפסוק השמר לך הנ"ל שממנו לומדים דניתר גם לבנות הבית (הבמה) לה', ובהכרח שבעצם יש איסור (לא רק להקריב ולהעלות קרבן בחוץ אלא גם) לבנות בית חוץ לירושלים, ולכן בעיני הלימוד מהפסוק השני להתיר בניית הבמה (הבית) ועי"ז להכשיר הקרבן.

במילים אחרות, דאם הי' רק לימוד הראשון, היינו אומרים דאין בו אלא חידושו ויכולים ללמוד ממנה רק החיוב לעבור על ד"ת ולשמוע לדברי הנביא, אבל לא שנחדש עכ"כ להתיר ולהכשיר הקרבן ג"כ. ורק מכיון שיש לימוד שני אז יכולים ללמוד עוד יותר להכשיר הבמה והקרבן, וזהו הצורך בב' הלימודים. אבל אם נאמר שמעולם לא נאסר לבנות בית לה', א"כ מלימוד א' היינו כבר יכולים ללמוד ולחדש שהקרבן כשר הוא, ולא צריכין לימוד הב' כלל.

ועפ"ז י"ל דלשיטת הגמ' בזבחים דמשמע (כנ"ל) דהאיסור הוא רק ההקרבה בחוץ ולא שיש איסור דבניית בית לה' חוץ לירושלים אה"נ דלא בעינן ב' הפסוקים, ולכן לא הובא בש"ס רק הלימוד מהפסוק "אליו תשמעון", וכמבואר במס' יבמות דף צ' ע"ב, אבל הלימוד מהפסוק "השמר לך" לא מובא בכלל בש"ס.

אמנם הרמב"ם י"ל דס"ל כהספרי דבעינן ב' הלימודים וא"כ בהכרח דס"ל דיש
איסור גם בעצם בניית הבית וכמבואר בדבריו בהל' בית הבחירה וכדברי כ"ק
אדמו"ר.

תת"ת 23/08/2018

נצחיות מקום הארון

הת' שניאור זלמן לוי

שליח בישיבה

בלקוטי שיחות חלק כ"א פ' תרומה ב, מביא כ"ק אדמו"ר, את הרמב"ם בפ"ד מהלכות בית הבחירה בתחלתה, שבעת שבנה שלמה את ביהמ"ק, וידע שסופו ליחרב בנה מקום לגנוז את הארון למטה במטמוניות עמוקות ועקלקלות, ויאשיהו המלך צוה וגנוז במקום שבנה.

ובסוף השיחה מבאר הרבי, איך ידע שלמה שיחרב הבית, משום שידע ש"בנינא דבר נש" (לשון הזוהר), אינו יכול להיות נצחי, ולכן "בנה בו מקום לגנוז הארון", ז.א. שמלכתחילה הי' בו מקום לחורבן, כדי שאחרי זה יבוא לעליה של בית השלישי.

ולכאן צ"ע, אם כל דבר שהאדם עושה אינו נצחי, איך יתכן שהמקום שבנו לגנוז בו הארון, שזה גם היה ע"י האדם, יהיה נצחי, כמו שכתוב במלבי"ם (דה"י ב' פר' ל"ה פס' ג') ע"פ ויאמר ללויים המבונים וגו' שחז"ל פי', שעשה שלמה מקום לגנוז בו הארון במחילת בית קה"ק שיהיה בית לארון לגנוז שם בעת הצורך, וע"ד מ"ש בלקו"ש חט"ז פ' פקודי ב (בסופה), שמקשר בין המקדש השלישי להמשכן, א) שהארון הוא במקומו ובגלוי, ב) שבגשמיות חלקי המשכן והמקדש הם נצחיים. משמע שרק ביהמ"ק יהי' ענין הנצחיות. ומהנ"ל רואים שמקום הארון הוא בדיוק באותו מקום שבנה שלמה, ולכאורה זה בנין של בר נש, ואיך נשאר כמו שהוא?

ואולי י"ל ע"פ מה שמביא הרבי שם (בחט"ז) ממ"ש בסוטה דף ט' סע"א, דרש רב חנינא בר פפא על הפסוק (תהילים ל"ג) רננו צדיקים בה' לישרים נאוה, אל תקרי נאוה תהלה אלא נוה תהלה, ומפרש רש"י ז"א על עסקי נוה בתים שבנו יהללוהו, ונמזה שאמר

יהללו רואים שהסיבה שיהללו הוא שזה נצחין וממשיך בגמרא שפסוק זה מדבר בנוגע משה ודוד שלא שלטו שונאיהם במעשיהם, ובדוד דכתיב (איכה פ' ב' פסוק ט') טבעו בארץ שעריה אבד ושבר בריחיה, ומפרש רש"י ב' תירוצים למה טבעו בארץ את הדברים האלה, במדרש אגדה כתוב שזהו משום שהם נתנו כבוד לדוד כשהכניסו הארון לתוך הבית בזמן שלמה שנא' (תהילים כ"ד) שאו שערים ראשיכם, לפיכך לא שלטה בהם בריה, ורבותינו אמרו מעשי ידי דוד היו לפיכך לא שלטו בהם האויבים.

אגדה החכמה

ומכל זה משמע שאחד מעשי משה ואחד מעשי דוד לא שלטו בהם הגוים (מפני שהם נצחיים), משה שעשה הארון, כמ"ש "אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד ע"פ משה וגו'", לא שלטו האויבים וקיים, ודוד שהכין המקום עבור המקדש נשאר המקום קדוש, ומהכבוד שעשו השערים לדוד גם נשאר.

ועדיין צ"ע, אם הסיבה שהארון לא שלטו האויבים, הוא משום שפקד משה, א"כ גם הכלים האחרים, גם אליהם לא ישלטו האויבים, א"כ למה הם ביד הגוים?

ומבאר כ"ק אדמו"ר שם בתחלתה (חט"ז) שאצל הארון בנו את זה "משכן העדות ע"פ משה ועבודת הלויים ביד איתמר גו' ובצלאל גו'", ומכ"ז היו הנצחיות, משא"כ בביהמ"ק א' וב' שלא היו המעלות האלה אז שלטו האויבים.

קובץ הערות התמימים ואנ"ש תורת אמת גליון ס

תיווך ד' התיווכים בעניין מי בונה בנין העתיד

הת' מנחם מענדל שיחי' הרשקוביץ
תלמיד בישיבה

א. בשיחת ש"פ שמיני תש"נ (נדפסה בטה"ש תש"נ עמוד 404,
ובתרגום ללשון הקודש בלקו"ש בענייני גאו"מ שיחה ד' לפ' שמיני),
מקשה כ"ק אדמו"ר מה"מ בנוגע לחיוב שמירת המקדש בזמנינו, למה לא
מצינו שמירת המקדש, וממשיך (אות ג'): "הקושיא מתחזקת יותר, ובפרט
בדורנו זה: כיוון ש"אחכה לו בכל יום שיבוא", וכפס"ד הרמב"ם שישראל
עושין תשובה (ותשובה יכולה להיות בשעתא חדא וברגעא חדא) "ומיד הן

נגאלין", ואז יהיה מיד בנין ביהמ"ק השלישי, משום שהוא בנין בידי שמים, בנוי ועומד למעלה, ויכול לירד למטה בכל רגע, גם בלילה (שאז היא מצוות השמירה לדעת הרמב"ם) - הרי צריכים שם שומרים מוכנים מראש, לקיים את מצות שמירת המקדש מיד כאשר הוא ירד למטה (אפילו אם נאמר שבזמן הזה ליתא למצוה זו), ולא יצטרכו אח"כ לחפש שומר, עכלה"ק בנוגע לעניינינו.

וכמו"כ מצינו בכו"כ שיחות כ"ק אדמו"ר מה"מ שאומר בפשטות שהבית השלישי הוא בנין בידי שמים.

וצלה"ב זה, דהרי מצינו בזה מחלוקות (כמצוין בלקו"ש בכמה מקומות) בין הדעות דבית שלישי הוא בנין בידי שמים (רש"י ותוס' בכ"מ, מדרש תנחומא בכ"מ, זהר בכ"מ), לבין הדעות שיבנה בידי אדם - בידי משיח (רמב"ם, מד"ר בכ"מ, וירושלמי בכ"מ) ובכ"ז פוסק הרבי בוודאות שבנין בית שלישי הוא בנין בידי שמים!

וביותר - בנוגע לשיחה זו: הרבי מדבר על מצוות שמירת המקדש לדעת הרמב"ם, וכפי שמדגיש גם לאורך קטע זה ("גם בלילה - שאז היא מצוות שמירת המקדש לדעת הרמב"ם"), והרמב"ם עצמו הרי נודעה שיטתו שבנין המקדש יבנה בידי אדם, וכפי שכתב בהל' מלכים "ובונה המקדש", "יבנה מקדש במקומו", וכן בהקדמתו לפיה"מ שכתב על המצווה לבנות ביהמ"ק, וא"כ איך מתאים להקשות לחייב מצוות שמירת המקדש - כפי שמחייב הרמב"ם, מסברא ש"מקדש בידי שמים", שהרמב"ם עצמו לא ס"ל כן?!

ואף שאפשר להקשות כן (מה שהקשה כ"ק אדמו"ר מה"מ), גם לשיטת הרמב"ם שהרי "מקריבין כל הקורבנות אע"פ שאין שם בית בנוי", וא"כ צריכים שמירה מצד זה שלדעת הרמב"ם יצטרכו להקריב קורבנות מיד כשמשיח יבוא, אף שעדיין לא ייבנה בית המקדש בגשמיות (וכפי שהרבי אכן מזכיר בשיחה) וא"כ קושיא זו היא גם לדעת הרמב"ם, אבל מ"מ הרבי אינו מקשה כן, אלא מקשה ש"אז יהיה מיד בנין ביהמ"ק השלישי, שהו

בנין בידי שמים, בנוי ועומד למעלה, ויכול לרדת למטה בכל רגע", וזה לכאורה אינו לדעת הרמב"ם.

ובכללות - שכנ"ל בכמה וכמה שיחות הרבי אומר בפשטות, שמקדש השלישי הוא מקדש בידי שמים, ש"בנוי ומשוכלל הוא יבוא" כו', וצלה"ב זה (ובדוחק אפש"ל שכן נפסק. ובנוגע לשיחה זו שבה מדבר לדעת הרמב"ם עצ"ע לכאן, ואולי י"ל שבזה נפסק כרמב"ם ובוזה לא נפסק כרמב"ם, וצע"ג).
11/07/2018mnm

ב. לכאורה היה אפשר לבאר זה, עפ"י התיווכים שמתווך הרבי בכ"מ בין ב' השיטות (שא' ההכרחים בתיווכים אלו הוא זה שלא תיתכן מחלוקת בזה), לבאר שאינם חולקים, כדלקמן.

ובהקדם, שבמחלוקת זו אם משיח בונה מקדש שלישי, או שייגלה משמים, מצינו ארבעה תיווכים עיקריים שמתווך כ"ק אדמו"ר מה"מ (ובנוסף ישנם תיווכים פרטיים, כדלקמן):
אוצר החכמה

א. בנ"י יעמידו את דלתות ביהמ"ק שיגלה משמים, היינו שביהמ"ק כולו ירד מן השמים, אבל הדלתות שטבעו בארץ ("טבעו בארץ שעריה"), ועלו מהארץ, ויתגלו, ובנ"י יעמידום במקומם, והמעמיד הדלתות נחשב כאילו בנאו כולו (כ"ב נ"ג ע"ב), וכך יתקיים הבניין גם בידי אדם. (לקו"ש ח' י"א עמ' 98).

ב. הדבר תלוי אם יהיה במצב ד"זכו", או במצב ד"לא זכו", שבמעמד ומצב של "זכו", ירד בית המקדש מלמעלה (היינו באופן ניסי), ובמעמד ומצב של "לא זכו", יבנה ביהמ"ק בידי אדם (והיינו באופן של גאולה טבעית). ולפי"ז מבאר ג"כ מדוע הרמב"ם נקט מצב ד"לא זכו". (לקו"ש חכ"ז עמ' 191).

ג. החלק והסוג בבנין שמבואר ומובן מ"הסיפור" במס' מידות יבנה בידי אדם, והפרטים שאינם ידועים יתגלו מהשמים (ועפ"ז צ"ל שרש"י ותוס' דיברו רק על חלק זה, וצע"ג). (לקו"ש חי"ה עמ' 411).

ד. בנין הבית שלמטה יהיה בידי אדם כולו, כולל העניינים שאינם מפורשים ומבוארים (שהם יתגלו למשיח), ובתוך מקדש זה יתלבש מקדש של למעלה - והוא ייתן את הנצחיות שבמקדש לעתיד (שם).

ומעתה נדון בכל תיווך לגופו: לב' התיווכים האחרונים, הרי בודאי שאינם מיישבים את הקושיא כאן, (אלא שהם מיישבים, איך בכ"מ אומר הרבי בפשטות, שביהמ"ק השלישי הוא בית בידי שמים, ויש להאריך בזה) כי ייבנה קודם בידי אדם (ועכ"פ לא יהיה מושלם, עד שיבנה גם בידי שמיים), וא"כ אין מקום לקיים שמירה מצד שייגלה משמים.

לתיווך הא', שבנ"י יעמידו השערים, הרי מתורץ, שמכיוון שכל ביהמ"ק יכול לירד ולהתגלות מלמעלה, ורק חסר הקמת השערים ע"י בנ"א, א"כ מובן שצ"ל שמירה, ע"מ שיהיו שומרים מוכנים מראש, לקיים את מצות שמירת המקדש (אם כי עדיין צלה"ב מדוע הוא גם בלילה וכו', כדלקמן).

ולתיווך הב', שבמצב ד"זכו", יהיה ביהמ"ק רק בידי שמים, הרי אפשר"ל שמכיוון שישנה אפשרות שביהמ"ק ייבנה בידי שמים, לכן יש להעמיד שומרים (עכ"פ מס"ס), אם ביהמ"ק ייבנה בידי שמים, יהיו שם שומרים מוכנים מראש ע"מ לקיים מצוות שמירה מיד.

אך עכ"פ צ"ע לפי ב' התיווכים האחרונים, איך אומר הרבי שבית הג' הוא בית בידי שמיים, והאם תיווכים אלו אינם נוגעים למעשה, כדלקמן.

והנה, מעיין קושיא זו מצינו ג"כ בנוגע לשיחה נוספת.

בלקו"ש חלק ב' עמ' 295 אומר כ"ק אדמו"ר מה"מ : "כשמדובר בעניינים הקשורים במשיח ישנם כאלו הסוברים שהדברים הם, כלשון הגמרא: "הלכתא למשיחא", יש לדעת שאין הדברים כן, וראיה מן הנגלה שבתורה: ישנה דעה הסוברת שכהן אסור שת"ת י"ן גם בזמן הזה לפי שבמהרה יבנה המקדש ושיכור אסור ב"עבודה". הפגת שיכרות י"ן אפשרית בשני דרכים: א. שינה. ב. שהיה כדי הליכת מיל. שיעור הילוך מיל הוא 18 דקות. השיעור הגדול ביותר למהלך מיל הוא 24 דקות. מכאן, איפוא, הוכחה על פי הנגלה שבמשך זמן מועט, פחות מכדי שיעור מהלך מיל, שהוא לכל היותר, 23 דקות ו- 59 שניות עשוי לבוא משיח עם בית המקדש מושלם, ויהיה צורך לגשת מיד ל"עבודה", עכלה"ק.

וצלה"ב גם כאן, שהרי הדעה הסוברת שכהן אסור בשת"ת י"ן גם בזמן הזה - היא דעת הרמב"ם (הלכות ביאת המקדש פ"א ה"ז), והרמב"ם עצמו סובר שמשיח בונה המקדש, ולא שירד בנוי ומשוכלל מלמעלה, וא"כ מדוע כהן אסור בשת"ת י"ן בזמן הזה, והרי עד שייבנה המקדש ע"י אדם, ייקח בוודאי יותר מ-23 דקות ו-59 שניות.

וקושיא זו אינה לפי הרמב"ם עצמו, כי את הרמב"ם עצמו אפשר ליישב, מכיוון שסובר שאפשר להקריב את כל הקורבנות אע"פ שאין בית בנוי, א"כ אפשר שזו הסיבה שלכהן אסור לשתות י"ן בזמן הזה, מכיוון שמשיח יכול לבוא ואז יצטרכו להקריב קורבנות, אע"פ שביהמ"ק כולו עדיין אינו מושלם.

אמנם, לפי מה שכותב הרבי בשיחה "שבמשך זמן מועט, פחות מכדי שיעור מהלך מיל שהוא לכל היותר 23 דקות 59 שניות עשוי לבוא המשיח עם ביהמ"ק מושלם כו", א"כ הרבי אומר שביהמ"ק יהיה מושלם בזמן זה (ולא רק להקרבת קורבנות), וזה לכאורה אינו לפי הרמב"ם.

(אולי יש ליישב בדוחק, שמכיוון שהרבי מדבר בכללות לפי כל השיטות, לכן אומר ביהמ"ק מושלם.

ולפי הרמב"ם הלכה זו, היא באמת רק מכיוון שמקריבין קורבנות
אע"פ שאין שם בית בנוי. אך לרוב השיטות ביהמ"ק יהיה אכן מושלם - כי
ייגלה ויבוא משמים. עוד יותר אפשר לומר שמכיוון שלשיטת הרמב"ם
עיקר בנין ביהמ"ק הוא מצד עניין הקורבנות - "בית מוכן להקריב בו
הקורבנות",

א"כ כשאפשר להקריב קורבנות הרי זה כבר בגדר ביהמ"ק, וצ"ע).

עכ"פ צלה"ב, איך יתכן לשיטת הרמב"ם לומר דבר שמתאים רק
לשיטת הסוברים ש"מקדש העתיד שאנו מצפיין- בנוי ומשוכלל יבוא ויגלה
משמיים".

ד. ולהעיר, שעפ"י ביאור כ"ק אדמו"ר מה"מ בשיחת שמירת בית
המקדש, יש לומר ביאור טוב יותר ברמב"ם, למה כהן אסור בשתיית יין
בזמן הזה כו', עפ"י הביאור מדוע אין חיוב שמירה כו'.

וזלה"ק הנוגע לענייננו: "ויש לומר הביאור זה: לאחרי חורבן בית
המקדש, כאשר בני" הוגלו לגלות תחת שיעבוד מלכיות הגוים - הרי מצוות
שמירת המקדש קשורה עם סכנת נפשות, ופקו"נ דוחה כל התורה כולה,
כולל המצווה דשמירת המקדש. וכיון דאידחי אידחי (גם בזמן שאי"ז
פיקו"נ ממש).

ויתרה מזו: הסכנה בפועל מאוה"ע היא במשך כל זמן הגלות - לא
מיבעי בזמן החורבן ובדורות בגלות כאשר ארץ ישראל הייתה תחת ממשלה
של צוררי יהודים ר"ל, אלא אפילו כאשר שלטה שם מלכות של חסד,
ואפילו כאשר יד ישראל תקיפה, ועושים הסכם שלום עם הגויים - הרי כל
זמן שנמצאים בגלות, נמצאים תחת שיעבוד מלכיות של אוה"ע (עד ביאת
המשיח כאשר יתבטל שיעבוד מלכיות), וכלל הוא בידינו ו"הלכה היא
בידוע שעשיו שונא ליעקב", וכך ה"ז נמשך בכל הדורות, כי האב מוריש
לבנו, ובפרט שהוא מחנכו בדרך זה (והילדים רואים ולומדים מהנהגת

אבותיהם); ולכן מובן שאפילו במלכות של חסד ואפילו כאשר יד ישראל תקיפה ויש הסכם שלום, הרי הגויים בכלל הינם בחזקת סכנה, וא"א לדעת מה יהיה מחר, לאחר זמן כיו"ב, נוסף ע"ז - שאפילו אם זו מלכות של חסד אמיתית והסכם שלום אמיתי, ה"ז בנוגע לכללות העם, וא"א לדעת בודאות מה יעשו יחידים, ר"ל.

ומשום טעם פקו"נ (אפילו ספק פקוח נפש) הדוחה כל התורה כולה לא קיימו במשך הדורות בגלות את מצוות שמירת המקדש. (אפילו לפי הסברא הנ"ל שהמצווה שייכת גם בזמן הזה), ע"י הצבת שומר (שומרים) מפני כבוד המקדש. עכלה"ק.

ואולי יש לומר בדרך אפשר, שמכיוון כל הסיבה שאין היום שמירת המקדש, היא רק מפני סיבת פיקוח נפש שהייתה בזמן הגלות, אם כן ברגע שיבוא משיח, יתחייבו שוב בשמירה על המקדש, וכפי שאומר הרבי שצריכים "לקיים את מצות שמירת המקדש מיד" כשביהמ"ק יבנה כו' (שם בשיחה סעיף ג'), ולא רק כשיבנה בית המקדש לגמרי, אלא מכיוון שהשמירה מפני כבוד המקדש, היא אפילו כשהבית אינו בנוי - מפני כבוד השכינה הנמצאת שם, וא"כ מיד כשיתגלה משיח, הרי מכיוון שבטלה הסיבה דזמן הגלות - בטל גם המסובב דאין חובה לקיים שמירת בית המקדש, ויצטרכו לשמור בית המקדש מיד, מפני כבוד השכינה המצויה שם.

והיינו, שאף אם בית המקדש היה נבנה עד"מ בתקופה השניה של ימיה"מ, או בכל אופן אחר לאחר משך זמן, מכל מקום המצוה דשמירת המקדש, חלה לכאורה מיד בביאת משיח, כשנתבטלה הסיבה שלא לשמור. וזהו דוקא לפי ביאור הרבי בשיחה, שהסיבה שאין חיוב שמירת המקדש, היא מפני הפקו"נ שבזמן הגלות - עתה.

ואף שהרבי אומר ש"כיון דאידיחי - אידיחי", והיינו שגם בזמנים שאין פקו"נ, אי"צ שמירה, ולכאורה היה אפשר להוכיח מזה, שכל זמן שלא

נבנה בית המקדש לא יצטרכו שמירה, הנה יש לומר כפי שהרבי מדגיש בשיחה "גם בזמן שאי"ז פקו"נ ממש", וי"ל שאידחי היינו לזמן הגלות, שבזמן הגלות, אין צריך לבדוק כל זמן לגופו אם יש פקו"נ או אין פקו"נ, אלא כיון דאידחי - אידחי, משא"כ בזמן הגאולה, הנה מיד יהי חיוב לבנין ביהמ"ק.

11.07.2018

והנה, מצוות שמירת המקדש, היא אחת מהמצוות שמתבצעים ע"י הכהנים, כפי שמביא הרבי בשיחה אשר "עפ"ז מובן מדוע השומרים הינם דוקא כהנים ולוויים, המובחרים והחשובים שבעם, דלכאורה אינו מובן מדוע מבטלים את משרתי ה' מתפקידם בעבודת המקדש ע"י מינויים לשומרים (עבודה טפלה לכאורה) היו יכולים לקבוע שהשמירה תהי' ע"י ישראלים ופשוטי העם? אלא מכיון שהשמירה נוגעת בכבוד ה' ה"ז נפעל דוקא ע"י מובחרי וחשובי העם".

ועל פי הנ"ל י"ל שזו הסיבה שכהן אסור לשתות יין בזה"ז, לדעת הרמב"ם. מכיוון שמיד בביאת משיח יתחייבו בשמירת ביהמ"ק שהיא אחת מעבודות הכהנים, ע"כ אסור לשתות יין למרות שאפשרית הפגת שכרות יין, בכדי שיעור מהלך מיל.

ה. אמנם, יש לדחות ביאור זה, מכיון שא"כ אין צורך דווקא לכהנים, אלא גם ללוויים, שגם הם צריכים לקיים מצווה זו, וגם יש לעיין האם זהו בגדר "עבודה", ויש להאריך בזה. ואכ"מ.

עכ"פ, בין אם נתרץ כך, ובין אם נתרץ שהרמב"ם אומר כן מצד עבודת הקרבנות ש"מקריבין כל הקרבנות אע"פ שאין שם בית בנוי", עדיין קשה על מה שאומר הרבי בשיחה, אשר "במשך זמן מועט, פחות מכדי שיעור מהלך מיל... עשוי לבוא המשיח עם ביהמ"ק מושלם", שהרי אף שנאמר הסיבה למה אסור לשתות יין, עדיין אינו "ביהמ"ק מושלם".

ו. ולכאורה צריך לומר הביאור גם בשיחה זו, עפ"י התיווכים שמתווך הרבי:
11/07/2018

לתיווך הא' אפש"ל, שהקמת הדלתות בלבד, ה"שערים" של ביהמ"ק, ה"ה פחות מכדי שיעור מהלך מיל, ולפי זה מובן. עוד יותר אפש"ל, שביהמ"ק נקרא "מושלם", אף ללא השערים כו', ויש להאריך בזה ("מושלם" לגבי עבודה, וכיו"ב, כדלעיל סו"ס ג').

אמנם לפי שאר התיווכים, עדיין צ"ע, כדלקמן:

לתיווך הב' - "זכו" ו"לא זכו", אף שבפשטות נראה לומר שמיישב, מכיון שהכהן צריך להתכונן גם למצב ד"זכו", ולכן אסור לשתות יין, הנה קצת קשה לומר כן, דהא בשיחה שם (לקו"ש חכ"ז עמ' 191) מבאר הרבי בנוגע לשיטת הרמב"ם, ש"זה שהרמב"ם מתאר את הגאולה באופן שלא יהי' ביטול דבר ממנהגו של עולם הוא (לא משום שמתאר את הגאולה שתבוא באופן של "לא זכו" ח"ו אלא) משום שהוא מפרש שמה שאמרו חז"ל שבמצב של זכו יהיו כו"כ עילויים בהנהגה ניסית כו', הרי זה ענין נוסף לעצם גדרו של משיח. כלומר מצד גדרו של משיח וביאתו הסדר הוא של "עולם כמנהגו נוהג", כי כאמור חידושו של ביאת המשיח בהלכה הוא שעל ידו תבוא שלימות קיום מצות והלכות של תורה (שקשור בעולם שכמנהגו נוהג), אלא שבשעה שישראל הם במצב נעלה של "זכו" יהי' ענין נוסף שהקב"ה יראה ניסים וכו' להראות תוספת החביבות והמעלה של ישראל", והיינו שהרמב"ם מדבר על מצב מעין ד"לא זכו" - היינו כמה שמכריחה ההלכה, וא"כ, שהרמב"ם מדבר רק כמה שההלכה היא, א"כ גם בהלכה לגבי איסור שתיית יין בזמן הזה, מדבר לכאור' מצד ההלכה על מצב שייבנה בידי אדם, ושוב אינו מובן, כיצד בתוך 23 דקות ו- 59 שניות יכול לבוא משיח עם ביהמ"ק מושלם.

(וכן הוא גם בנוגע לעניין שמירת המקדש, שנתבאר לעיל שעפ"י תיווך זה יובן, ויש להקשות ג"כ שמכיון שהרמב"ם מדבר על המצב

המוכרח מצד ההלכה - היינו בנין בידי אדם, א"כ מה מקום יש להקשות לשמירה מצד בית המקדש כו'.

וא"כ צ"ע לתיווך זה, מה שאומר הרבי שלשי" הרמב"ם יכול לבוא ביהמ"ק מושלם בזמן כה מועט, ולכן אוסר לכהנים לשתות יין בזמן הזה.

וכן בנוגע לב' התיווכים הנוספים, אשר עיקר הבנין ייבנה בידי אדם, ובו יתלבשו חלקים נוספים, או שבו יתלבש המקדש שלמעלה, א"כ שוב אינו מובן, איך כתב הרמב"ם, ואיך אומר הרבי שלדעת הרמב"ם יכול להיות ביהמ"ק מושלם בפחות מכדי שיעור מהלך מיל.

אוצר החכמה

ז. והנה, בנוגע לתיווך העיקרי ד"זכו" ו"לא זכו", אולי יש ליישב שלפי תיווך זה לא יקשה, והרמב"ם מדבר בנוגע למצב ד"זכו" גם כן, וגם לגבי מצב שייבנה בידי שמים.

ומה שקשה שלגבי "ובנה מקדש במקומו" כותב הרמב"ם שייבנה בידי אדם, והרבי כותב שמוכרח לומר כן, כי מדבר על המצב ההכרחי מצד ההלכה (שהוא המצב ד"לא זכו"), וא"כ איך נאמר שלגבי דיני שתיית יין לכהן בזמה"ז (וכן לגבי שמירת בית המקדש), מדבר על מצב שייבנה בידי שמים, שהוא מצב ד"זכו"? ממה נפשך, אם מדבר מצד ההלכה (ועיי"ש בשיחה), א"כ בכ"מ, ואם לאו, למה בנוגע למשיח כן?

הנה, יש לומר החילוק בזה באופן פשוט:

לגבי "ובנה מקדש במקומו", שם מבאר הרמב"ם את סימני משיח, וא"כ זה שישנה אפשרות שמקדש ייבנה בידי שמים, במצב ד"זכו", אינו סותר לזה, מכיון שמצד ההלכה יבנה בית המקדש בידי אדם - הרי שזהו מסימני משיח שבונה בית המקדש.

בסגנון אחר: זה שישנה אפשרות שבנ"י לא יצטרכו לבנות את ביהמ"ק, אינו סותר לזה שאם יצטרכו אזי ישנו חיוב לבנות את ביהמ"ק לכאור"א

מישראל. וזה שישנה אפשריות כזו הוא תוספת לזה, ובודאי שאינו סותר לזה.

ובלשון כ"ק אדמו"ר מה"מ שם: "הפירוש בזה הוא (לא שמה ש"יגלה ויבוא משמים" הוא סותר ל"משיח בונה המקדש" אלא) שמצד גדר ההלכה, ענין בנין בית המקדש הוא חיוב מצוה על ישראל, וכמש"נ ועשו לי מקדש, ולכן פוסק הרמב"ם שמיח - שעל ידו "חוזרים כל המשפטים בימיו כשהיו מקודם" וממנין מלך (ואח"כ) בונה ביהמ"ק, מלך המשיח יבצע את מצות בנין ביהמ"ק, ומצב זה של "זכו" פועל הוספה כו". עכלה"ק, ונקודת הענין שהרמב"ם כותב כפי ההלכה שצ"ל, אמנם זה אינו סותר שיהי' מצב ד"זכו" כו'.

אבל בנוגע לאיסור לכהן לשתות יין בזה"ז, וכן בנוגע לחיוב מצוות שמירת המקדש בזמן זה לכאורה לדעת הרמב"ם, אף שאין הכרח מצד ההלכה שיהי' מצב ד"זכו", אבל יש נפק"מ להלכה בזמן זה, אף שיש "חשש" בלבד (וירבו "חששות" כאלו...) שמא יהי' מצב ד"זכו" וביהמ"ק ייבנה בידי שמים, ובבת אחת, א"כ אף שמצד ההלכה, אין הכרח שכך יהי' - ולכן בניית ביהמ"ק נמנית עם סימני משיח - מ"מ האפשריות בלבד, אף כתוספת, שיכול להיות מקדש בידי שמים, אם יהי' מעמד ומצב ד"זכו", הרי זה אוסר לכהן לשתות יין בזמן הזה "שמא" יבנה בית המקדש בידי שמים, וזה גם גורם לחיוב - לכאורה, לכהנים לשמור על ביהמ"ק שמא ייבנה בידי שמים, ויצטרכו לשמור מיד. וא"כ לפי תיווך זה, אפשר ליישב איך אומר הרבי שלדעת הרמב"ם בזמן מעט ביותר, פחות מכדי שיעור מהלך מיל, יכול לבוא משיח עם ביהמ"ק מושלם.

ח. על כל פנים, עדיין צריך עיון בנוגע לב' התיווכים הנוספים, שלפי תיווכים אלו בוודאי שביהמ"ק ייבנה תחילה בידי אדם, וא"כ אינו מובן לפי תיווכים אלו, מדוע ביהמ"ק מושלם יכול להיות בזמן מועט כ"כ לשיטת הרמב"ם, ומדוע הי' צריך להיות לשיטתו חיוב שמירה.

והקושיא היא בעיקר בנוגע לתיווכים אלו, שאם בכל מקום אומרים בפשטות שמקדש העתיד ייבנה בידי שמים, בשעתא חדא, וכו' וכו', בשעה שלפי תיווכים אלו אינו כן, וכל העניין של מקדש בידי שמים, רק יתווסף על ביהמ"ק שייבנה בצורה טבעית ע"י בנ"א. וכפי שיבואר לקמן.

ט. והנה, בנוגע למקומות שמוזכר רק שמקדש העתיד הוא "מקדש בידי שמים", אינו קשה גם לפי תיווכים אלו, מכיון שהם נקראים מקדש בידי שמים, ו"בנינא דקוב"ה" על שם התוספת שנתווספה בהם (החלקים המפורשים ביחזקאל, או מקדש שלמעלה), ולכן, זה שבכמה וכמה שיחות אומר הרבי בפשטות שמקדש השלישי הוא מקדש בידי שמים - בנינא דקוב"ה, הוא לפי כל התיווכים, כולל תיווכים אלו.

וכפי שמצינו בשיחת ש"פ פקודי ב' בלקו"ש חט"ז: "וויל אין דעם מקדש השלישי וועלן זיין ביידע מעלות - סיי "נחלה" סיי "מנוחה": זיין נצחיות איז ניט נאר אין מקום המקדש (ווי אין מקדש ראשון ושני), נאר אויך דער בנין עצמו (ענין המנוחה כנ"ל) וועט האבן אַ קיום נצחי, וויבאלד דער אויבערשטער אליין וועט עס בויען, וכמש"נ "מקדש אד-י כוננו ידיך"; ווי עס שטייט אין זהר אז דער מקדש שלישי וועט געבויט ווערן "על ידא דקוב"ה (און דעריבער) יהא קימא לדרי דרין".

ובהערה 42: "... ואף שברמב"ם (הל' מלכים רפ"א ובסופו) דמשיח בונה המקדש - כבר נת' כמה פעמים התיווך בזה כו" (ומביא מ"מ של כל התיווכים שנזכרו לעיל).

וראיתי שהקשו בא' מקובצי ההערות, שמשמע מהערה זו, שכל התיווכים גורמים שהרמב"ם יודה לדעת האומרים שמקדש בידי שמים, וזה לכאורה אינו, דלפי כמה תיווכים הרי להפך - רוב הבנין יהי' דווקא בידי אדם כו'. ועפ"י מה שנתבאר לעיל יובן, שאף שלכמה תיווכים רוב המקדש ייבנה בידי אדם, מ"מ החלק שנתווסף בו, נותן לו את הנצחיות (ואת ה"שם") של בנינא דקוב"ה, מכיון שחל על כל הבניין.

וכפי שמבאר הרבי בלקו"ש חי"ח: "בנין הבית שלמטה יהי' בידי אדם - ע"י משיח (שאליו יתגלה מה ש"אינו מפורש ומבואר"), ובמקדש זה שלמטה "יתלבש" המקדש שלמעלה, ובדוגמת וע"ד האש שלמעלה שנתלבשה באש שלמטה - שמצוה להביא מן ההדיוט - שזה יביא את הנצחיות בהבנין דלעתיד", עכלה"ק, והיינו שע"ש תוספת זו, הרי כל המקדש דלעתיד נחשב מקדש בידי שמים (ועיין בשיחה שם באריכות - ובפרט באות ז').

י. אך זה מיושב רק לגבי מקומות שמבואר שביהמ"ק הוא "בנינא דקוב"ה" - בנין בידי שמים", כשם בלבד, משא"כ כשהרבי אומר שביהמ"ק יכול להיגלות מיד מטעם זה, וכיו"ב, וכמו בב' השיחות דלעיל, בנוגע לשמירת המקדש ובנוגע לאיסור שתיית יין לכהן בזה"ז - וכן הוא בכמה וכמה שיחות - צלה"ב איך יתיישבו לפי"ז התיווכים האמורים

(ולהעיר שישנו מעין תיווך נוסף המובא בהתוועדויות תשמ"ו ח"ד עמ' 230, וזלה"ק: "ובלשון הרמב"ם - פס"ד להלכה, אשר לכל לראש נוגע בעיקר פשוטה של הלכה - "יעמוד מלך מבית דוד כו' ויבנה מקדש במקומו", היינו, שהגאולה העתידה ובנין ביהמ"ק יהיו ע"י משיח צדקנו.

וביחד עם זה - מקרא מלא דיבר הכתוב "אנכי אנכי הוא מנחמכם", וכן בנוגע לביהמ"ק - "מקדש אדני-כוננו ידיך", "בנינא דקוב"ה", ואין כל סתירה בדבר - שהרי משיח צדקנו הוא בחינת היחידה, "יחידה לייחודך", המיוחדת ומאוחדת עם בחינת "יחיד", יחידו של עולם, עצמות ומהות", עכלה"ק.

ולפי תיווך זה, שהרי המקדש יהיה לגמרי בידי אדם, אלא שה"שם" בנינא דקוב"ה", "מקדש בידי שמים" קאי על משיח עצמו - עצמות ומהות.

ולתיווך זה, בוודאי יקשה מה שהוקשה לעיל בב' התיווכים, משיחה לגבי שמירת בית המקדש, ומהשיחה לגבי איסור שתיית יין לכהן בזמן

הזה. ועוד יש בתיווך זה כמה קושיות כו', ואולי יש לומר שבתיווך זה מתווך הרבי רק בין הרמב"ם לפסוק שכתוב לא כן, אך לא בין ב' השיטות, ועדיין צ"ע, ולקמן יתבאר גם תיווך זה).

ואכתי תיקשי כנ"ל, איך מתיישבים ב' תיווכים הנ"ל, עם האמור בכ"מ שבנין ביהמ"ק הוא מקדש בידי שמים.

(ולהיפך אינו קשה - לומר שבכ"מ שהרבי כותב "ובנה מקדש במקומו" הרי"ז סותר לדעות שמקדש בידי שמים, כי לכל התיווכים עדיין ישנו הענין ד'ובנה מקדש במקומו", כדלקמן).

י"א. ולבאר כל זה, יש להקדים תחילה הביאור בב' התיווכים בכלל:

בנוגע לכללות ד' התיווכים, ישנה לכאורה "קלאץ קשיא", לשם מה צריכים ד' תיווכים? אין הכוונה מה המעלה שבכל אחד מהם, שזה מבואר בכ"מ, (וכפי שהסביר כ"ק אדמו"ר מה"מ לאדמו"ר מנאבימינסק המעלה שבתיווך הד' על תיווך הג' וכו', אלא לשם מה ד' תיווכים, היינו לגבי בפועל, אשר אם אפשר לתווך כאופן הא' - לשם מה לחלק בין "זכו" ו"לא זכו", ואם מדברים על "זכו" ו"לא זכו" שוב אי"צ לג' התיווכים הנוספים, וצלה"ב הביאור בזה.

עוד צלה"ב דהנה התיווכים באים לתווך דעת רש"י ותוס' כו' עם דעת הרמב"ם, אמנם לפי חלק מהתיווכים לא יתבארו הם כפי שהם במקומם.

דהנה המקור לדעת רש"י ותוס' שמקדש בידי שמים, הוא בגמ' סוכה דף מ"א ע"א, ובר"ה דל' ע"א ושם: "ושהוא יום הנף כולו אסור, מאי טעמא מהרה יבנה המקדש ויאמרו אשתקד מי לא אכלנו בהאיר מזרח עכשיו נמי ניכול ולא ידעי דאשתקד דלא הוה עומר האיר מזרח התיר.. אלא דאיבני בחמיסר מחצות היום ולהלן לישתרי דהא תנן הרחוקין מותרין מחצות היום ולהלן לפי שאין בי"ד מתעצלים בו לא נצרכא דאיבני בחמיסר סמוך לשקיעת החמה אי נמי דאיבני בליליא".

וברש"י: "ואם תאמר היכי משכחת לה דאיבני בחמיסר ביו"ט ודאיבני בלילה והא קיימא לן במסכת שבועות (דף ט"ו ע"ב) דאין ביהמ"ק לא ביו"ט ולא בלילה הני מילי בנין בידי אדם, אבל בנין העתיד לבא בידי שמים הוא".

וכן הוא בתוס' שם, ובתוס' שבועות שם.

ולכאורה לפי רוב התיווכים - למעט התיווך ד"זכו" ו"לא זכו", הרי"ז צ"ע, דאם בנין ביהמ"ק יהיה גם בידי אדם (לתיווך הא' - השערים בידי אדם, לתיווכים הג' והד' - בנין שלם בידי אדם, ולתיווך המובא באות י' - כולו בידי אדם) וא"כ שוב אין בנינו דוחה יו"ט ואינו נבנה בלילה, וא"כ מה הועילו תירוצי רש"י ותוס', אם כפי התיווכים הרי יהיה גם בידי אדם?

מצינו אמנם בסוגיא תירוצים גם לדעות שיבנה בידי אדם, כמאירי שמתרץ ש"חשש בי"ד טועין מביאתן לכך", היינו ששמא מרוב החביבות דבניין ביהמ"ק השלישי יטעו לומר שמותר לבנותו אף בלילה, ואף ביו"ט, וראה גם ב"ערוך לנר" על הסוגיא, אך עכ"פ תירוצי רש"י ותוס' הם שיבנה בידי שמים, ולפי"ז אינו מובן כנ"ל?

הקושיא מודגשת עוד יותר, לפי לשון תוס' בשבועות דף ט"ו: "ויש לומר דהיינו בית המקדש דלעתיד שהוא עשוי מאליו בידי שמים, כדכתיב מקדש ה' כוננו ידיך וכן מפרש במדרש תנחומא".

ומדגיש שהוא עשוי מאליו, היינו שאינו כלל בידי אדם, וזו הסיבה שאפשר להיבנות אף ביו"ט, כי הוא עשוי כולו מאליו, ואין בכך משום עבירה על "את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו", כי אינו כלל בידי אדם, וא"כ התיווכים שאמורים לתווך בין השיטות לכאורה אינם מתאימים לשי' כפי שהם במקומם, ומה שהכריח אותם לזה.

וכן צלה"ב גם לאידך גיסא - בשי' הרמב"ם:

הרמב"ם מביא את זה שמשית בונה מקדש, כחלק מסימני משיח, אשר "המלך המשיח עתיד כו' ובונה המקדש כו'" וכן בהלכה ד' "ואם יעמוד מלך מבית דוד כו' אם עשה והצליח כו' ובנה מקדש במקומו וקבץ גדחי ישראל הרי זה משיח בוודאי", והיינו שא' מן הסימנים שהרי זה משיח בוודאי הוא זה שיבנה מקדש, ואם המקדש "יבנה בידי שמים" - איך הוא מסימני משיח?

ובשלמא לתיווכים הא' הג' והד', הרי"ז מובן, אמנם לתיווך שיבנו רק השערים, א"כ איך יהיה הדבר מסימני משיח?

וביותר - הרבי מדייק בכמה מקומות מהל' "ובנה מקדש במקומו" שא' מסימני המשיח הוא שיידע לכוון מקום המקדש (ראה קונטרס בית רבינו שבבבל הערה 34, וראה לקו"ש ח"ח עמ' 362 בהערה, אמנם בלקו"ש חכ"ד עמ' 652 מצינו להיפך, ואיכמ"ל), ובאם חלקו הראשון של הבנין יהיה בידי שמים, ובנ"י יקימו רק השערים, מה מקום לומר שמשית יכוון מקום המקדש?

י"ב. והביאור בכ"ז יש לומר:

בכל אחד מהמצבים של בנין ביהמ"ק אם בידי אדם, אם בידי שמים, ישנו יתרון ומעלה לגבי זולתו, כפי שמבאר הרבי בכמה מקומות.

במעלה אם הבניין הוא בידי שמים, היא הנצחיות של בית המקדש, אשר מכיוון שהוא "בנינא דקוב"ה" - לכן "יהא קיימא לדרי דרין", שמקדשות הראשונים שנבנו בידי אדם - לסופם נחרבו, אבל מקדש העתיד שיבנה בידי שמים, שמעשה ידי הקב"ה הם נצחיים, לכן יהא בנין נצחי ולא ייחרב לעולם.

והמעלה בבנין בידי אדם, היא העניין ד"קב שלו", ש"רוצה אדם בקב שלו כו'", ולא באופן של אתערותא דלעילא בלבד, אלא שיבוא ע"י

מעשה התחתונים אשר ע"י "החידוש שבעבודת המטה יש בזה "חביבות מיוחדת", וע"ד האש שלמטה שמצווה להביא מן ההדיוט.

אתר החסידים

ויש לומר, שהתיווך העיקרי במחלוקת הוא התיווך ד"זכו" ו"לא זכו", והיינו שאינם חולקים, דכו"ע מודו שבמעמד ומצב ד"זכו" ייבנה ביהמ"ק בידי שמים, ובמעמד ומצב ד"לא זכו" ייבנה ביהמ"ק בידי אדם. אלא שהרמב"ם מדבר על "לא זכו" כי ספרו הוא "הלכות הלכות", שהלכה היא דבר ברור, וע"כ מביא את הדבר הברור, האופן שבוא ברור תבוא הגאולה ואינו תלוי במעשינו ועבודתינו, והמדרשים, וכן רש"י ותוס' שמדברים על חשש - וישנו "חשש" שהגאולה תבוא באופן ד"זכו" (ולכן תיקנו ש"יהא יום הנף כולו אסור"), לכן מדברים על מעמד ומצב ד"זכו" (וע"ד שנת' לעיל ס"ז בנוגע לדעת הרמב"ם). והיינו שלכל הדעות תלוי בזה, אלא שכ"א דיבר בעיקר על הנוגע לעניין שם.

אמנם, נשאלת השאלה אם אכן יהיה מצב ד"זכו" - כיצד תהיה המעלה של "קב שלו" כו', וכן להיפך אם ח"ו יהיה מצב ד"לא זכו", איך תהיה המעלה של בית נצחי וכו'?

לזה באים שאר התיווכים, המתחלקים לג' קבוצות: א' - תיווך הג' והד' אשר ביהמ"ק ייבנה בידי אדם ועליו יתווסף מקדש שלמעלה, בב' האופנים הנ"ל, ב' - תיווך הא' שבנ"י יקימו השערים (וכן התיווך דלעיל ס"י). אשר אם ביהמ"ק ייבנה בידי אדם, במעמד ומצב ד"לא זכו", כיצד יתקיימו כל המעלות דבית נצחי וכל הנאמר על מקדש בידי שמים - ע"י שיתווסף עליו המקדש שלמעלה (וראה גודל הדיוק בשיחה שם ח"ה), ואם ייבנה בידי שמים במעמד ומצב ד"זכו", כיצד יתקיימו המעלות ד"קב שלו" - ע"י שבנ"י יקימו השערים, או שקאי על משיח כו'.

(ובעומק יותר - תיווך הג' והד' שייכים גם למצב ד"זכו", אם כי לא לרש"י ותוס', ויש להאריך בזה, ואיכ"מ).

ובאותיות פשוטות: הסיבה שכ"א מהמפרשים והמדרשים הדגיש עניין אחר - הוא מפני שדיברו בעיקר על "זכו" או שדיברו בעיקר על "לא זכו". וכיצד יתקיימו דעותיהם באופן הגאולה שלא דיברו עליו - לזה באים שאר התיווכים, וכפי שמדויק בלשון הרבי בשיחות שם.

ועפ"ז מתיישב כל מה שהוקשה לעיל, (וכן קושיות ותמיהות נוספות בסוגיית מקדש בידי שמים או בידי אדם, ואיכמ"ל, ועוד חזון למועד אי"ה), מכיוון שלתיווכים אלו - למעט התיווך ד"זכו" ו"לא זכו", אינו לעיקר שיטתם, ומיושב שיטת רש"י ותוס' ושי' הרמב"ם (מה שהוקשה באות י"א), והשיחות דשמירת המקדש ואיסור שת"ת יין לכהן בזה"ז (מה שהוקשה באות א' ובאות ג'), וכן יש ביאור טוב יותר לזה שבכ"מ אומר הרבי בפשטות שמקדש העתיד בידי שמים הוא, ובכ"מ אומר בפשטות ראה 11/07/2018 שמש"ח יבנה המקדש וכו'.

בענין נצחיות המקדש דלעתיד אם נבנה ע"י אדם

הח' שלום בער ליפש

אוצר התכונה

א

לביאור הזוהר בנצחיות בית הג', בהיותו מעשה הקב"ה, איך יסתדר עם הרמב"ם שיבנה בידי אדם?

בסוכה (מ"א, א') אומר רש"י: "מקדש דלעתיד יגלה ויבוא מן השמים כמו שנאמר "מקדש אד-ני כוננו ידיך". וכ"ה בתוס' שם ובריבוי מדרשים. וכן כתב גם הזוהר, שמקדש השלישי שיבנה ע"י הקב"ה יהא קימא לדרי דרין. ומסביר על כך כ"ק אדמו"ר מלך המשיח בלקוטי שיחות חלק ט"ז פרשת פקודי ב' שההסבר לכך שביהמ"ק הג' יהיה קיים באופן נצחי הוא מכיון שמעשה ידיו של הקב"ה אינו מוגבל אלא באופן נצחי, וכך גם מקדש הג' שהינו מעשה ידיו של הקב"ה יהיה קיים באופן נצחי¹ (משא"כ בתי המקדש הא' והב' שלא נבנו ע"י הקב"ה, ולכן קיומם לא היה נצחי אלא נחרבו).

ולכאורה בענין זה דרוש ביאור: הרי ידועה דעת הרמב"ם בזה² "המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות בית דוד ליושנה לממשלה הראשונה ובונה המקדש", וא"כ חזינן שביהמ"ק הג' ייבנה ע"י אדם ולא ע"י הקב"ה, וא"כ איך זה מתאים לדברי הזוהר ולביאור הרבי מלך המשיח הנ"ל שמקדש דלעתיד יהיה נצחי דווקא מפני היותו בנינא דקוב"ה ולא בנינא דבר נש?

(1) ועיי"ש הביאור מדוע נשתנה המשכן שנבנה ע"י אדם, ולמרות זאת קיומו היה נצחי.

(2) הלכות מלכים פרק י"א הלכה א'.

ב

להתיווך שמיח יעמיד השערים, קשה: "המעמיד נחשב כאילו בנאו כולו",
ואינו מעשה הקב"ה?
תירוץ: משיח בטל לה' בתכלית, ומעשהו נחשב מעשה ה'

והנה בתיווך ב' דעות אלו – דעת הרמב"ם שנבנה ע"י אדם, ודעת רש"י שנבנה ע"י הקב"ה – מוסבר בתורת הרבי מלך המשיח כמה אופנים בזה. אך עדיין צריך ביאור בזה לכאורה, וכדלקמן.

בלקוטי שיחות חלק י"א עמוד 98 הערה 61 כותב כ"ק אדמו"ר מלך המשיח "ועפ"י יש לתווך בין ב' הדעות שבמאמר רז"ל בנוגע למקדש דלעתיד . . י"ל שביהמ"ק ירד מן השמים אבל הדלתות, שעריה שטבעו בארץ (שהן היו בידי אדם), יעלו ויתגלו ויעמידום במקומם והמעמיד הדלתות נחשב כאילו בנאו כולו (ב"ב נ"ג, ב')."

ולכאורה ע"פ תיווך זה עדיין צריך ביאור: מדוע הבנין דלעתיד יהיה נצחי? הרי הדלתות עכ"פ ייעשו בידי אדם, (בפרט ע"פ הגמרא הנ"ל³ ש"המעמיד הדלתות נחשב כאילו בנאו כולו"), וא"כ יוצא שהבנין דלעתיד הינו בנינא דבר נש (ועכ"פ הדלתות), וא"כ מה מבטיח את קיומו הנצחי של ביהמ"ק הגי' (מכיוון שאינו בנינא דקוב"ה)?

ולכאורה יש לומר הביאור בזה, דהנה בלקו"ש חט"ז⁴ כותב הרבי "לא שלטו שונאים במעשה ידי דוד ומשה דכתיב טבעו בארץ שעריה"⁵ . . כי . . ב) ועיקר גם

(3) ב"ב, נ"ג, ב.

(4) עמ' 465, הערה 9.

(5) לכאורה ע"פ אופן האי שם ששעריה קאי על שערי ציון ולא שערי ביהמ"ק (והמקור לכך הוא מרש"י בסוטה דף ט' ד"ה "דוד"), לא ייתכן כלל תיווך זה בין שיטת רש"י לרמב"ם, שהרי התיווך הוא שדווקא ע"י שעריה שטבעו בארץ יוקם המקדש (ע"י אדם) – שגם רש"י יודה לזה – והרי ע"פ ביאורו של רש"י, "שעריה" קאי על שערי ציון ולא שערי המקדש! ובכלל צ"ע דעת רש"י, שהרי פי' זה שקאי על שערי ביהמ"ק מפורש במדרש ובזוהר וצ"ע (אלא שרש"י שם מסתמך על הפסוק הקודם - "חשב ה"לשחית חומת בת ציון", שמצודת ציון היא עיר דוד וביתו, כמפורש בשמואל (ב' ה'). ואכ"מ).

להפירוש שקאי על שערי ביהמ"ק⁶ הי"ז רק השערים . . שרק הם שייכים לדוד –
וראה פירש"י איכה שם מעשה ידי דוד היו"י.

והנה עפ"ז אפשר לבאר דבלקו"ש חט"ז⁷ מבאר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח
שיל"ו (בתרגום מאידיש) ולכן זה בא בזכות דוד שענינו **עבד** ה' . . ומצד זה
מעשי ידיו נצחיים ולא שלטו בהם אויבים . . כמבואר בגמרא"י. ובלקו"ש ח"ל
עמ' 123 מביא את השיטמ"ק בכתובות ש"מעשה צדיקים קרי מעשיו של
הקב"ה", ומבאר ש"צדיק אינו מציאות בפ"ע ולכן מעשי ידיו של הצדיק הם
הם מעשי ידיו של הקב"ה. וי"ל שענין זה . . הוא בעיקר כאשר עבודת האדם
היא כעבודת **עבד**, שע"פ תורה (תורת אמת), אינו מציאות בפני עצמו, וכל מה
שקנה עבד קנה רבו, עד שכל "עבודת העבד נקראת על שם האדון". (וראה להלן
אות ה').

וע"פ ביאור זה מובן לכאורה בפשטות הביאור בלקו"ש ח"א: כיון שדוד
היה עבד ה' ובטל לו, ומה שקנה עבד קנה רבו, ונקרא זה בניא דקוב"ה,
וממילא השערים לא נקראים בניא דבר נש שלא יכול להיות נצחי, אלא מעשה
הקב"ה אשר קיים לנצח. (וכפי שמבואר שם בנוגע למשכן שעשה משה כיוון
שמה היה עבד ה' לכן קיום המשכן היה נצחי. ע"ש). והיינו, שבפועל העמדת
השערים היא ע"י בני אדם, ואעפ"כ זה יהיה נצחי, כי מדובר בהעמדת ע"י
מלך המשיח, ומכיוון שמשיח יהיה בטל לה' בתכלית, ממילא כשיעמיד הדלתות
הרי מעשי ידיו נצחי והמעמיד הדלתות כאילו בנאו כולו³ (אך ביאור זה תלוי
בכוונת הדברים דמלך המשיח יבנה המקדש – האם הכוונה דווקא ע"י מלך
המשיח בעצמו או ע"י כל אדם רק שהכוונה ב"מלך המשיח" היא ע"ד מ"ש
בגמרא בזבחים (דף מ"ה, ע"א) "הילכתא למשיחא", ומפרש רש"י שם: "הלכה
הצריכה לנו לימות המשיח כשיבנה המקדש"⁸, וראה להלן אות ה').

6) איכה ב', ט', מדרש רבה פט"ו, י"ג, איכ"ר פ"ב, י"ג, זח"א, ג', א'.

7) עמ' 470.

8) ועיין בלקו"ש חכ"ז עמ' 204 הערת 96 שבנית המקדש תהיה ע"י משיח דווקא – שזוהי כוונת הרמב"ם,
עיי"ש. וא"ש דברינו.

להתיווך דתלוי אם זכו או לא. קשה: במצב הרגיל הוא "לא זכו"? תירוץ ע"פ המבואר שגם אז בסוף יגיע מצב של "זכו"

29/06/2018

בלקו"ש ח"י"ג⁹ מבאר הרבי אופן נוסף בתיווך ב' הדעות האם מקדש דלעתיד ייבנה ע"י אדם – משיח שזוהי דעת הרמב"ם, או שיבנה ע"י הקב"ה – דעת רש"י. וכותב הרבי מלך המשיח: וי"ל לתווך בין ב' מאחז"ל הנ"ל ע"פ סוגית הגמרא בסנהדרין (דף צ"ח, סע"א) ביישוב כתובים דלא זכו כמו בימי ריב"ח¹⁰ נבנה ע"י בני"א, זכו – ע"י הקב"ה.

ולכאורה גם ע"פ תיווך זה טעון ביאור דברי הזוהר שהבית הג' יהיה נצחי: דהרי המצב דלא זכו היינו המצב הרגיל, ותיתכן הוספה בזה ע"י מעשיהם של ישראל. וכפי שכותב כ"ק אדמו"ר מלך המשיח בלקו"ש חכ"ז¹¹ (בתרגום מאידית) שמה שאמרו חז"ל שבמצב של זכו יהיה כמה וכמה עילויים בהנהגה ניסית וכו' הרי זה ענין נוסף לעצם גדרו של משיח. . אלא שבשעה שישראל הם במצב נעלה של זכו יהיה ענין נוסף שהקב"ה יראה ניסים וכו' להראות הוספת החביבות והמעלה של ישראל. וא"כ זה שהבנין דלעתיד יהיה נצחי אי"ז מוכרח. ויותר מכך: מצד עצם גדרו של משיח (לא זכו), הבנין דלעתיד יבנה ע"י אדם ולא ע"י הקב"ה, ורק ע"י תוספת מעשים טובים ייתכן בכך שינוי. וא"כ מה מכריח את נצחיותו של הבנין דלעתיד – עליו מדובר בזוהר – והרי לכאורה לאו דווקא שיבנה ע"י הקב"ה (ע"פ ביאור זה)?

והביאור בזה לכאורה יש לומר ע"פ ביאור כ"ק אדמו"ר מלך המשיח¹² בנוגע למצב דלא זכו, שבכל מקרה יגיעו בני"י בסופו של דבר למצב דזכו. רק השאלה האם זה יהיה בתקופה הראשונה דימות המשיח, או שבתקופה הא' יהיה לא

(9) עמ' 84 הערה 36 וכן בלקו"ש חכ"ז עמ' 204.

(10) דבימי ריב"ח רצו לבנות הבית ולא ציפו שיגלה ויבוא מן השמיים, ורואים מכך מעשה רב שיבנה ביד אדם (בראשית רבה ספס"ד).

(11) עמ' 205.

(12) לקו"ש חכ"ז פרשת בחוקותי א', סעיף י"ט.

זכו ורק לאחמ"כ יהיה זכו, אך בכל אופן בשלב מסוים יגיעו בניי למצב ד"זכו"13.

וממילא ניתן להסביר לכאורה את דברי הזוהר שהבית הג' יהיה נצחי, שהרי עפ"י יהיה בכל מקרה מצב של "זכו" שאז הבנין יהיה בנינא דקוב"ה וממילא קיומו יהיה נצחי, ואע"פ שבתקופה הא' ייתכן שעדיין יהיה מצב של "לא זכו", וממילא עדיין אי"ז בית נצחי – הרי בתקופה הב' הבית ייהפך להיות בנינא דקוב"ה. וי"ל לכאורה שזהו ע"פ אופן תיווך הד' (מובא לקמן אות ז') שביהמ"ק שלמעלה יתלבש בביהמ"ק דלמטה (וע"ד אש המזבת)14.

ד

להתיווך שהפרטים שלא נתפרשו ייבנו ע"י ה', קשה: רוב הפרטים ייבנו ע"י אדם? תירוץ: החלק שיבנה ה', ימשיך נצחיות בכל הבית. מבאר שזה דווקא בבית הג'

בלקו"ש חלק ח"י15 מבאר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א אופן נוסף בתיווך ב' דעות אלו, דעת רש"י – שהמקדש העתיד יבנה ע"י הקב"ה ודעת הרמב"ם – שיבנה ע"י משיח (אדם). ומבאר הרבי שפרטי הבנין ומידותיו המפורשים במסכת מידות ייבנו ע"י אדם, משא"כ הדברים שאינם מפורשים ומבוארים ייבנו ע"י הקב"ה.

והנה לכאורה גם ע"פ תיווך זה דרוש ביאור בדברי הזוהר שהבית הג' יהיה נצחי, הרי חלק נרחב (ולכאורה הרוב) מפרטי המקדש (המבוארים במסכת מידות) ייבנו ע"י אדם ולא ע"י הקב"ה, וא"כ מה מבטיח את נצחיותו של ביהמ"ק הג' מכיוון שרובו אינו בנינא דקוב"ה?

13) שלכן גם מובן שלדעת הרמב"ם שעולם כמנהגו נוהג, בכל אופן יהיה זמן של קיום הייעוד וגר זאב עם כבש וכו'. ע"ש.

14) אך עדיין צריך ביאור דלפי ביאור זה, בתקופה הראשונה (באם יהיה המצב ד"לא זכו") מה מכריח את קיומו הנצחי של הבנין ומה הסיבה להגדרתו כבר עכשיו כבית נצחי, עד התקופה השנייה שבה יגיעו בכל מקרה למצב ד"זכו", וצ"ע. ואולי י"ל בפשטות, ע"פ המבואר בלקו"ש חכ"ז שם סייט, שבהכרח יגיע בסוף המצב ד"זכו", וממילא יודעים כבר מראש שכן יהיה, ונקרא כבר מראש בית נצחי.

ואין לומר שהחלק שהקב"ה יבנה (שאינו מבואר במסכת מידות) ימשיך נצחיות בכל הבנין כולו, שהרי גם בביהמ"ק הראשון השערים היו מעשה ידי דוד שמפני היותו עבד ה' נקראים מעשי הקב"ה¹⁶, ולמרות זאת לביהמ"ק האי לא היה קיום באופן נצחי, וא"כ לכאורה, אף שחלק מהבנין יהיה מעשה הקב"ה, מ"מ אין זה מבטיח את קיומו הנצחי של הבנין כולו.

אלא י"ל ההסבר בזה בפשטות, שאכן החלק שהקב"ה ייבנה כן ימשיך נצחיות בבנין כולו. וכפי שאומר הרבי בלקו"ש ח"י¹⁷ (בתרגום מאידית) "מאחר שלכל הדעות תכלית השלימות של ביהמ"ק תושג ע"י זה ש"יגלה ויבוא מן השמים" ודווקא החלק הזה (שלא נבנה בפועל ע"י בני אדם) זה גורם נצחיות בביהמ"ק".

אך עדיין צריך להבין מה ישתנה ביהמ"ק דלעתיד שהחלק שנבנה ע"י הקב"ה כן ימשיך נצחיות במקדש, משא"כ בביהמ"ק האי שהשערים שבנה דוד לא המשיכו נצחיות בביהמ"ק וכפי שהיה בפועל שאכן נחרב?

והנה בלקו"ש חט"ז¹⁸ מבאר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח מדוע לביהמ"ק האי לא היתה נצחיות – (בתרגום מאידיש) "רק למרות זאת הוא נפל בסוף ביד אויבים", מאחר שהבנין בפועל היה ע"י שלמה ורק ההכנה הייתה ע"י דוד".

ואולי עפ"ז יש לחלק בין ביהמ"ק האי שקיומו לא היה נצחי משא"כ ביהמ"ק דלעתיד: מכיוון שבביהמ"ק האי בניית דוד לא היתה בגוף הבנין רק בפרטים שמהם נבנה הבנין (שזהו רק הכנה) לכן אי"ז נחשב למעשי ידיו ובתכלית השלימות, משא"כ בביהמ"ק הג', הרי הבניה של הקב"ה בחלק מהבנין תהיה בגוף הבנין ולא רק בפרטים שמהם נעשה הבנין, ולכן קיום המקדש דלעתיד יהיה נצחי¹⁹.

16) נתבאר לעיל אות ב' ע"פ ביאור הרבי מלך המשיח בלקו"ש חט"ז, ע"ש.

17) עמוד 419.

18) עמוד 471.

19) וע"פ ביאור זה מובן בפשטות דברי הזוהר ע"ד נצחיות הבית גם לאופן תיווך האי - (שהשערים ייבנו ע"י בני אדם, ואילו הבנין עצמו ע"י הקב"ה, הובא לעיל אות ב') ש"ל בפשטות שמכיוון שרוב הבנין יהיה ע"י הקב"ה, מובן עוד יותר שזה ימשיך נצחיות בבנין הבית כולו (אף בשערים).

ה

י"ל עוד תיווך ע"פ המבואר בלקו"ש ח"ל שמעשה הצדיק הוא מעשה ה'

והנה לכאורה אפשר לתווך בין ב' דעות אלו, האם ביהמ"ק יבנה ע"י אדם או ע"י הקב"ה, באופן נוסף, ע"פ מ"ש בגמרא²⁰ "גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ כו' במעשה ידיהם של צדיקים כתיב מכון לשבתך פעלת ה' מקדש אדני כוננו ידיך". ופירש"י שם "מקדש מעשה ידי צדיקים הוא". ומ"מ הובא על זה הכתוב "מקדש אדני כוננו ידיך", של הקב"ה. ומבאר על כך השיטה מקובצת שם, שאין בכך סתירה כיוון ש"מעשה צדיקים קרי מעשי ידיו של הקב"ה".

ומסביר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח²¹ "די"ל הביאור בזה שצדיק אינו מציאות בפ"ע ולכן מעשי ידיו של הצדיק הם הם מעשי ידיו של הקב"ה". ולכאורה בכך יש תיווך נוסף שאמנם בניי יבנו את המקדש אך מצד ביטולם לה' נקרא זה בנינא דקוב"ה, וכפי שמבאר שם הרבי שלעת"ל לאחרי כל העבודה במשך זמן הגלות באופן דמס"נ בדרך קבלת עול מלכות שמים כעבודת עבד, וממילא בטלים בתכלית והרי מה שקנה עבד קנה רבו ולכן זה ייקרא בנינא דקוב"ה²², ולכן קיומו יהיה נצחי.

(או באופן אחר קצת, וכפי שמבאר שם בהמשך השיחה בנוגע למעלה ד"ועשו לי מקדש" בבנין הגי' (ע"פ דעת הזוהר וכו' שיבנה ע"י הקב"ה) שמכיוון שעבודת בניי במשך זמן הגלות היא באופן של מס"נ כפשוטה, זה מה שמביא לבנית ביהמ"ק דלעתיד, וממילא יש בו המעלה ד"ועשו לי מקדש" ע"י ישראל. ועפ"ז לכאורה גם מובנת דעת הרמב"ם שביהמ"ק ייבנה ע"י אדם, שבאמת זה ייבנה ע"י הקב"ה אך מכיון שזה בא ע"י מעשה הנבראים נקרא זה מעשה אדם. אך עדין צ"ע עפ"ז – וכמו שהקשה בהשיחה שם סעיף ז' – שהרי שיטת הרמב"ם

20) כתובות דף ה' ע"א.

21) לקו"ש חלק ל', עמוד 123.

22) וכפי שמבאר שם כ"ק הרבי מלך המשיח בהערה 72 "וראה לקו"ש חט"ז עמוד 469 ואילך, שזהו הטעם שיש ענין הנצחיות במעשה ידי משה (משכן) ובמעשה ידי דוד (מקדש)". וכפי שנתבאר בארוכה לעיל אות ב' שזהו הטעם שלא נחרבו. ועד"ז כאן.

שמלך המשיח בונה המקדש זהו משום גדר ההלכה, שמוטל על ישראל לבנות המקדש, וקשה לומר שבאופן זה של בניה ע"י ה' בגלל מעשה הנבראים מקיימים בפועל מצוות ועשו לי מקדש²³).

1

עפ"י מובן הכי בפשטות – גם החלק שנבנה ע"י ישראל, קיים באופן נצחי בגלל הביטול

ולכאורה ע"פ אופן תיווך זה מובן בפשטות יותר מכל אופני התיווך שהובאו לעיל, שהחלק שהיהודים יבנו – מכיוון שזה נבנה ע"י ישראל שהם בתכלית הביטול לה', לכן זה יהיה קיים באופן נצחי. וע"ד ביאור הרבי בלקו"ש חט"ז (הובא באות ב') שמה שנעשה ע"י עבד ה' כמו משה העניו מכל האדם (ובפרט בדרא דעקבתא דמשיחא²⁴) לכן נקרא מעשי ידיהם מעשה הקב"ה וממילא קיומם היה נצחי. ועד"ז כאן, ע"י הביטול של היהודים במשך זמן הגלות, ממילא הבנין (ועכ"פ החלק) שיבנו לעתיד יהיה נצחי (וע"ד שערי דוד ומשכן משה²²).

2

עוד תיווך: ביהמ"ק שלמעלה יתלבש בביהמ"ק שלמטה

והנה, אופן הד' בתיווך ב' דעות אלו בנוגע לאופן בנין המקדש דלעתיד – ע"י אדם או ע"י הקב"ה – כותב הרבי²⁵ (בתרגום מאידיש) "שבנין הבית דלמטה יהיה ע"י אדם, ע"י משיח, ובמקדש שלמטה יתלבש המקדש שלמעלה ובדוגמת וע"ד אש שלמעלה שנתלבשה באש דלמטה – שמצווה להביא מן ההדיוט שזה ימשיך נצחיות בבנין דלעתיד". וע"פ אופן זה מובן בפשטות מדוע הבנין דלעתיד יהיה נצחי כי יתלבש בו בנינא דקוב"ה שימשיך בו נצחיות תיכף ומיד ממש.

23 וראה לקו"ש חלק כ"ז פרשת בחוקתי א' ביאור דעת הרמב"ם בארוכה.

24 שמזה רואים גודל הביטול של היהודים בדרא דעקבתא דמשיחא, ועיין הביאור בזה בלקו"ש חלק ל' עמוד 123, הערה 66.

25 לקו"ש חלק ח"י עמוד 418.

תיווך בין הד' ביאורים במי יבנה הביהמ"ק*

הרב אברהם מאן שליט"א
משפיע בישיבה

מביא מח' מי יבנה המקדש; והד' תיווכים בתורת רבינו

א. בנוגע לביהמ"ק השלישי ידוע המח' מי יבנהו, דעה אחת¹ (מובא במדרש (תנחומא ס"פ פקודי), ובזוהר (ח"א כח, א), וכ"כ רש"י ותוס' (סוכה מא, סע"א)) אשר 'בנוי ומשוכלל הוא יגלה ויבוא משמים שנאמר מקדש אדנ"י כוננו ידיך', ודעה שני' (שיטת הירושלמי (מגילה פ"א הי"א), וכ"כ במדרש (ויקרא רבה פ"ט, ו), וכן פסק הרמב"ם (מלכים פי"א ה"א)) שבנינו יהי' בידי אדם, שמשח יבנה את ביהמ"ק.

ובתורת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו יש בכללות ד' אופנים לתווך ב' שיטות אלו², והם: א) הביהמ"ק ירד מן השמים, אבל הדלתות ש"טבעו בארץ" יעלו ויתגלו, ונעמידם במקומם³. והמעמיד הדלתות נחשב כאילו בנה כולו (ראה ב"ב

* נרשם ע"י א' מהתמימים שי' ע"פ שיעור בישיבה, ועל אחריותו בלבד.

1 לעוד מ"מ לב' שיטות אלו (וכמה מהתיווכים) ראה "חידושים וביאורים בהל' ביהב"ח להרמב"ם" (הוצאה רביעית ברוקלין, תשע"א) סימן כב. וש"נ.

2 הצורך לתווכם (אף שמצינו הרבה מח' י"ל (בנוסף לזה שבכלל לאפושי פלוגתא – לא מפשיגן), מפני שהוא מח' במציאות (ראה שד"ח מערכת כללים כלל קסד). ואף שהוא מחלוקת במציאות שיהי' בעתיד (ולא מציאות בהווה), והסיבה בפשטות לזה שא"א להיות מח' במציאות הוא מפני שאפשר לברר מהו המציאות (ראה שד"ח שם), ובנוגע לדבר שבעתיד א"א לברר מהו המציאות. אבל מכמה מקומות בתורת רבינו משמע שאינו שייך מחלוקת במציאות אפי' כשהיא מציאות בעתיד (ראה שיחת י' שבט תשמ"ז (סה"ש תשמ"ז ח"א ע' 303) שמתווך הדיעות בנוגע לביאת אליהו הנביא, ומבאר הסיבה להכרח לתווך הדיעות כי זה "מחלוקת במציאות". ועוד), ועד"ז כשהיא מציאות בעבר אינו שייך מחלוקת במציאות (ראה לקו"ש חט"ז ע' 203 ע"ד הכתיבה על הציץ).

והסברה לזה י"ל, שיש עוד סיבה לזה שא"א להיות מח' במציאות, והוא מפני שבכל מח' אמרין ש"אלו ואלו דא"ח", ואפי' אם ההלכה היא כא' מהם, אעפ"כ השיטה השני הוא אמת ברוחניות הענינים. אבל אם הוא מח' במציאות, שכל מחלוקתם הוא איך יהי' הדבר בפועל, בזה (דהיינו בגשמיות, שבזה הם חולקים) א"א להיות שניהם אמת, ולכן צריכים לתווכם.

3 לכאוי' י"ל שאע"פ שבביאור זה אינו מחלק כ"ק אדמו"ר נשי"ד בין אם יבוא הגאולה במצב של "זכו" או "לא זכו" (כבביאור השני), אבל מ"מ לכאוי' נראה ברור שזה שיבוא הביהמ"ק מלמעלה (בלי השערים), הוא רק באם יבוא הגאולה במצב של "זכו". שהרי הסיבה לזה שמבארים שבמצב של לא זכו לא ירד המקדש מלמעלה, הוא מפני שהוא נס, ובמצב של

נג, ב. ב) ע"פ הידוע שיש ב' אופנים בביאת המשיח: באופן ד"זכו" ובאופן ד"לא זכו". ובנין ביהמ"ק תלוי בב' אופנים אלו: זכו – יגלה ויבוא מן השמים, לא זכו – יהי' הבנין בידי אדם (ע"י משיח). ג) החלק מהבנין המבואר והמובן ממש"כ במס' מדות יבנה בנ"א; והפרטים שאינם מבוארים ומפורשים, אלא סתומים וכו', יתגלו משמים ע"י הקב"ה. ד) הבית (הגשמי) שלמטה יבנה ע"י בנ"א – ע"י משיח (שאליו יתגלה מה שאינו מפורש ומבואר), ובמקדש זה שלמטה "יתלבש" המקדש שלמעלה⁴.

והנה י"ל בד' ביאורים אלו. א) מהו הצורך להביא ד' תיווכים, לכאן די בתיווך א' (ובל' הש"ס מהו הצריכותא). ועוד יותר ב' ביאורים אלו לכאן' סותרים זא"ז⁵, שהרי לפי ביאור הא' הביהמ"ק ירד מן השמים בלי השערים, ולפי ביאור הב', ירד עם שעריו (אם יבוא הגאולה במצב של זכו), ולפי ביאור הג' ירד רק החלק שאינו מובן ממס' מדות, ולפי הביאור הד' לא ירד (הביהמ"ק הגשמי) כלל. ג) מה יהי' בפועל ממש. כי מצינו שלפעמים מביא כ"ק אדמו"ר ביאור א', ולפעמים מביא ביאור אחר (ובהזדמנות אחרת חוזר ומביא ביאור הראשון וכו'), משמע שאין מסקנא בדבר זה.

מבאר הצריכותא בד' התיווכים

ב. החסרון בביאור הא': תחילה יש לבאר הצריכותא בד' ביאורים אלו. ובהקדים צ"ב בביאור הא' – שהשערים – שהם מעשה ידי אדם – יקבעו בהבנין (ע"י בנ"א), שלכאן א"כ לא יהי' להם – להשערים – נצחיות. כידוע שהסיבה

לא זכו לא יהי' נסים (שלמעלה מדרך הטבע לגמרי), וא"כ אינו מסתבר כלל שלפי ביאור זה יהי' נס זה – שירד המקדש משמים, אפי' במצב של לא זכו.

נמצא שביאור זה וביאור שלאחריו הם שווים בנוגע למצב של לא זכו. ורק במצב של זכו חלוקים הם, שלפי ביאור זו ירד בלי שעריו, משא"כ לפי ביאור השני, שכל הביהמ"ק ירד מלמעלה.

4) ויש עוד אופן לתווך ב' שיטות הנ"ל (התוועדות ט"ו אב תשל"ה, שיחור"ק תשל"ה ח"ב ע' 391), שהקב"ה יבנה הביהמ"ק בהשמים, אבל כדי שהמקדש שעומד מוכן למעלה יתגלה בגשמיות העולם משיח יניחנו במקומו, לזה צריכים משיח. וזה א' מדיוקי הל' (ברמב"ם) "במקומו" (שלכאן) למה כותב פרט זה, ולא פרטים אחרים), שהפשט הוא שהמקדש כבר נמצא, ורק שצריכים הענין של "מקומו" – שמשח יניחנו בהר הבית – במקומו – בגלוי.

5) ובפרט לפי מה שביארנו שהצורך בהתיווך הוא שלא יהי' מח' במציאות, לכאן ד' תיווכים אלו הם מח' במציאות, וא"כ לא הרוויח כלום ע"י התיווך.

שביהמ"ק השלישי יהי' נצחי הוא מפני שהקב"ה יבנהו ומעשה הקב"ה הם נצחיים, אבל בנינם של השערים היתה ע"י בנ"א (ע"י דוד המלך).

והביאור בזה (ראה לקו"ש חט"ז ע' 470), שמפני שהשערים נבנו ע"י דוד המלך, ומצד ביטולו לה' שהי' בתכלית (כמובא בכ"מ בחסידות שענינו של דהע"ה הוא ספי' המלכות ש"לית לה מגרמה כלום") מצד זה הרי מעשה ידיו הם ג"כ נצחיים⁶, וא"כ גם השערים הם נצחיים. ועפ"ז יובן ג"ז שטבעו השערים בארץ, שלא הי' שייך בהם חורבן, שה"ה ענינים נצחיים (ע"ד המשכן שנגנו מפני שמעשה ידיו של משה רבינו הם נצחיים), וכמו שמבואר ברז"ל (סוטה ט, א) שלא שלטו אויבים במעשה ידיהם של דוד ומשה, והם נצחיים.

אבל עדיין צ"ע, שהרי קביעתם בבנין המקדש יהי' ע"י בנ"א, ועי"ז נחשב כאילו נבנה ביהמ"ק ע"י (כנ"ל), ומזה שקביעת השערים נחשב כבנין המקדש רואים שאינו משנה עצם מציאות השערים אלא זה שקבעום בהבנין (וכן מובן בפשטות, שהרי זהו כל ענינם, שהרי השערים בלי זה שקבועים במקומם אינם נחשבים לכלום). וא"כ הדרא קושיין לדוכתי, שלכאו' איך יהיו השערים נצחיים?

ואולי י"ל שלכן מביא כ"ק אדמו"ר נשי"ד ביאור נוסף – שכל הביהמ"ק יבוא מן השמים (אם יהי' מצב של "זכו").

אבל ע"פ ביאור זה צ"ע, שהרי יש מ"ע לבנות הביהמ"ק, כמ"ש "ועשו לי מקדש וכו'" (וכמו שמבאר הרמב"ם בריש הל' ביהב"ח שמצוה זו אינו רק על המשכן אלא גם על הביהמ"ק), ועפ"ז נמצא שאם יהיו במצב של "זכו" לא יקיימו מצוה זו. ולכן מביא כ"ק אדמו"ר נשי"ד גם ביאור הא' – (שאפי' במצב של זכו) יבנו הביהמ"ק (ע"י קביעת השערים).

אבל בביאור זה עדיין קשה, כמו שאמר כ"ק אדמו"ר נשי"ד דורנו להרה"ג הר' יעקב פערלאוו, האדמו"ר מנאוואמינסק (תו"מ – התוועדויות תשמ"ח ח"ב ע' 560) שאינו מסתבר שדוקא ביהמ"ק השלישי תהי' התחלת עשייתו מהשערים, דלא כהמשכן ומקדש שהתחלת עשייתם היתה מהארון וכו'. ועוד

(6) וראה לקו"ש ח"א ע' 98 הערה 60, שמציין לפי' התורה תמימה עה"פ איכה ב, ט.

ולהעיר לכללות תיווך זה. שיל"ע מהו המקור הראשון לפירוש מחודש זה, [משא"כ תיווך הב', יסודו הכללי בגמ' מס' סנהדרין (צח, א)]. והתיווך הג', מזה שהרמב"ם מתאר הבנין כבית שני (ראה ביאורים להל' ביהב"ח). והתיווך הד', מפשטות לשון המדרש בדברי ה' ליחזקאל שילמדו כדי לבנות הביהמ"ק באופן זה (המתואר ביחזקאל)]. וראה בלקו"ש שם הערה 61.

ועיקר, שבפועל בני"י יבנו רק השערים ולא כל הביהמ"ק בפועל. ולכן מביא הביאורים האחרים – שהביהמ"ק יבנה ע"י ישראל (ובזה גופא, או שיבנו הידוע להם ממס' מדות וכו', או שיבנו כל המקדש (הגשמי) ובו יתלבש המקדש שלמעלה).

מקשה על ביאור הב'; ומתרץ

ג. החסרון בביאור הב': והנה על ביאור הב' צ"ב, שהרי אם יבוא הגאולה במצב של זכו ירד הביהמ"ק מן השמים, ולא נבנה המקדש בעצמינו, דהיינו שלא נקיים המ"ע של בנין ביהמ"ק. ועפ"ז נמצא לכאן' שדוקא במצב דזכו יהי' חסרון, שלא נזכה לבנות הביהמ"ק בעצמינו ולקיים מצות בנין ביהמ"ק?

וי"ל הביאור ע"פ המבואר בלקו"ש ח"ל (ע' 122), שזה גופא (שהביהמ"ק ירד מן השמים) בא ע"י מעשינו ועבודתינו במשך זמן הגלות, ולכן נחשב כעשיית בני". (וראה גם סה"ש תשנ"א ח"א ע' 349, "שע"י" מעשה צדיקים" ("מעשינו ועבודתינו" ד"עמך כולם צדיקים") נעשה כאו"א מישראל שותף להקב"ה בעשיית המקדש בשתי ידיים").

אבל עדיין צ"ב מהו הקשר לקיום המצוה של "ועשו לי מקדש" בפשטות ובפועל.

ויש לתרץ, ובהקדים הקושיא הידוע (לקו"ש חט"ו ע' 453 ואילך) ע"פ הדין שאין בונין את המקדש בלילה⁷, נמצא שבנין ביהמ"ק הוא מ"ע שהזמ"ג. וא"כ איך שייך שהנשים סייעו בבנין המשכן, והלא נשים פטורות במ"ע שהזמ"ג. ומבאר בזה כ"ק אדמו"ר נשי"ד (ע"פ מש"כ הגאון הרגצ'ובי) שיש ב' ענינים במצות בניית המקדש: א) עצם הבני' של המקדש, שזהו רק ביום. ב) זה שצריך להיות ביהמ"ק בנוי כדי להקריב בו קרבנות, דהיינו הנפעל. ונשים חייבות בענין הב', שהרי הם חייבים בהבאת קרבנות ג"כ (וזה אינו מ"ע שהזמ"ג, שהרי אינו שייך להבני' בפועל).

ועפ"ז י"ל בנוגע לענינינו, שהפירוש בזה שיהיו בני"י במצב של "זכו", הוא שבני"י – ע"י עבודתם – פעלו ביאת המשיח ובנין ביהמ"ק (הרוחני), ואף שבפועל לא בנו בני"י את המקדש, מ"מ גרמו שיבנה, והוא ענין הב' הנ"ל שהעיקר הוא הנפעל, א"כ מובן שנחשב כאילו ישראל בנו המקדש בפועל.

(7) שבועות טו, ב. רמב"ם הלכות ביהמ"ח פ"א הי"ב.

אבל אעפ"כ לא עשו ענין הא' הנ"ל – בנין ביהמ"ק כפשוטו. ולכן מביא כ"ק אדמו"ר נשי"ד גם ביאור הא' – שאפי' במצב של זכו – יבנו חלק מהביהמ"ק בפועל (ע"י קביעת השערים).

אבל לפי"ז נמצא שיבנו רק חלק מהביהמ"ק ולא כולו. ולכן מביא תיווך הג' – שיבנו כל הביהמ"ק (שהם שייכים לבנות, מצד ידיעתם). אבל עדיין לא יבנו כל הביהמ"ק, ולכן מביא הביאור הד' – שיבנו כל הביהמ"ק.

אבל בזה שיבנו הביהמ"ק יש חסרון שאין עצם מציאות הבנין נצחי מצ"ע, שהרי נבנה ע"י בנ"א, ורק שאח"כ נעשה בנין נצחי, כדבר נוסף על מציאותו. וכמבואר במאמר ד"ה גדול יהי' כבוד הבית גו' תשכ"ב (סה"מ מלוקט ח"ד ע' שמב) בנוגע לנצחיותו של הביהמ"ק השלישי, שאמיתית ענין הנצחיות הוא שהמטה הוא כלי להנצחיות, דהיינו שהוא שייך לזה באופן פנימי, ואינו רק ע"י דבר שהוא מחוץ ממנו. ולכן מביא הביאורים הראשונים שהביהמ"ק ירד מן השמים, ועי"ז יהי' נצחי מצד עצם מציאותו, דהיינו שהוא שייך עליו מצ"ע (שה"ה כלי לזה).

נקודת הביאור שאין הד' תיווכים סותרים זא"ז

ד. והנה ע"פ כהנ"ל נמצא שהביאורים לכאו' סותרים זא"ז. שהרי באם יבוא הגאולה במצב של "זכו" יש חילוק בין הד' ביאורים. שלפי ביאור הא' יתגלה המקדש מלמעלה בלי השערים. ולפי ביאור הב' יתגלה המקדש בשלימותו עם שעריו. ולפי ביאור הג' יבנו כל הידוע להם. ולפי ביאור הד' יבנו כל המקדש.

ויש לתרץ, שאין זה סתירה בין הביאורים, כי זה גופא תלוי במצב בני" בעת ביאת הגאולה, היינו שגם כש"זכו" בעבודתם יש בזה כמה אופנים. וזה יתבטא באופן בניית ביהמ"ק השלישי. ובכללות יש ב' אופנים של "זכו", (א) באופן דמלמעלמ"ט, (ב) באופן דמלמטלמ"ע.

דהיינו יתכן שישראל (בזמה"ג) יפעלו ע"י עבודתם בירור וזיווך העולם, אבל יהי' ע"י התעוררות מלמעלה, ולא ע"י התעוררות המטה. ויתכן שישראל יפעלו הברור ע"י התעוררות מלמטה.

ועפ"ז י"ל נקודת הביאור, שאם יפעלו הברור באופן דמלמעלמ"ט, אז – בהתאם לזה – יתגלה המקדש באופן דמלמעלמ"ט, וזה הביאור ע"פ ב' הביאורים הראשונים (ובזה גופא ב' אופנים, כדלהלן). ואם יפעלו הברור באופן דמלמעלמ"ע, אז – בהתאם לזה – יבנה המקדש ע"י בני" – ע"י המטה, וזה הביאור לב' הביאורים האחרונים (ובזה גופא ב' אופנים, כדלהלן).

הביאור בנוגע לב' תיווכים הראשונים

ה. ובפרטיות יותר, ובהקדים:

הנה, מבואר במאמר ד"ה והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול, תשכ"ח (סה"מ מלוקט ח"ז ע' ה' ואילך), שהשופר גדול יעורר האובדים והנדחים. ומקשה כ"ק אדמו"ר נשי"ד שא"כ אינו כמו השופר דר"ה, שעיקרו הוא עבודת האדם, ולא התעוררות מלמעלה. ומבאר רבינו בארוכה שהחילוק בין הגאולה האמיתית והשלימה ליצי"מ הוא, שביצי"מ "חפצם של ישראל לצאת מטומאת מצרים ולדבקה בו ית' היתה מצד הגילוי דלמעלה, משכני, ובגאולה העתידה, הרצון לצאת מהגלות ולבוא לירושלים יהי' הרצון דישראל, והגילוי דלמעלה (שופר גדול) הוא רק סיבה שעל ידו יתגלה הרצון דישראל. והעבודה שלהם תהי' מצד עצמם – המעלה דר"ה, עבודת האדם".

וממשיך שבנוגע להאובדים והנדחים – שאין להם רצון לצאת מגלות – "המעלה דעבודת האדם היא לאחרי הגילוי דשופר גדול שעל ידו מתעורר רצונו האמיתי דהאדם", וממשיך "אבל המשכת הגילוי דשופר גדול הוא מצד מלמעלה".

דהיינו ששייך שהתעוררות יבוא מלמעלה, ואעפ"כ יקרא שהוא עבודת האדם.

והביאור בזה י"ל, שבנוגע לעבודה שבא מצד אתערותא דלעילא יש ב' חסרונות (על עבודה שבא מצד אתערותא דלתתא), (א) שאין העבודה נקראת ע"ש האדם שעושה העבודה, שהרי אין הוא עושה העבודה אלא הוא בא מהתעוררות שלמעלה, וכאילו שהעבודה נעשית ע"י המעלה, (ב) שאין העבודה נקלט בפנימיות האדם, שהרי ההתעוררות לזה לא בא מצד האדם וכוחותיו הפנימיים, אלא מדבר שמחוץ הימנו, ולכן אינו פועל עליו בפנימיות.

והנה בנוגע להתעוררות של האובדים והנדחים י"ל, שיש רק החסרון הא' – שבא מצד המעלה ואינו נקרא עבודת האדם, אבל אין בו החסרון הב' – שאינו נקלט בפנימיות, שהרי אחר שהיתה ההתעוררות מלמעלה, נקלט הדבר בפנימיותם.

וההסברה בזה. כי אופן העבודה של בני"א לאחר ההתעוררות מלמעלה הוא, שע"ז מתגלה שהקשר שלו עם אלקות הוא כי אלקות הוא מציאותו הפנימית, וא"כ אי"ז שבמשך עבודתו הוא בהתעוררות בגלל ענינים וגילויים מלמעלה

שפועלים בו (ע"ד האתדל"ע שע"י הכרוזים העליונים⁸), אלא כי זהו גופא מציאותו, ופנימיותו. וא"כ העבודה בפועל הוא באופן דאתלד"ת.

עפ"ז נמצא שישנו ב' אופנים בעבודה שמלמעלה למטה: שבא מלמעלה לגמרי ואינו נקלט בפנימיות האדם, או ששייך גם להאדם באופן פנימי.

ועפ"ז י"ל שכן הוא בנוגע לענינינו, ששייך שיעשו בני"י העבודה (בזה"ג) באופן שהעבודה בא מהתעוררות מלמעלה שאינו שייך כלל אל המטה (באופן פנימי) – דהיינו שיש לו ב' החסרונות הנ"ל שבאתערותא דלעילא. ושייך שיעשו בני"י העבודה (בזה"ג) באופן שהעבודה בא מהתעוררות מלמעלה, אבל מ"מ פועל על האדם באופן פנימי (כנ"ל) – דהיינו שיש לו רק החסרון הא' שבאתערותא דלעילא.

ועפ"ז יש לבאר ב' התיווכים הראשונים.

תיווך הא' – שהביהמ"ק ירד מן השמים בלי שעריו, והשערים יקבעו ע"י בני"י, דהיינו שבעצם ירד ויתגלה הביהמ"ק באופן דמלמעלמ"ט, אבל אחר שירד מלמעלה, יקבעו בני"י את השערים, דהיינו שיפעלו שההתגלות יהי' באופן פנימי, וזהו ענינו של קביעת שערים – שע"ז האדם קונה את החפץ, שנעשה שלו. וזהו בהתאם להעבודה בזמן הגלות – ההתעוררות מלמעלה שפועל באופן פנימי (כנ"ל).

תיווך הב' – שכל הביהמ"ק ירד מלמעלה, דהיינו שיתגלה מלמעלמ"ט לגמרי (ויש לו ב' החסרונות הנ"ל של אתעדל"ע), וזה בא בהתאם לעבודת בני"י (בזה"ג) שהי' באופן שבא ע"י אתעדל"ע בלבד.

הביאור בנוגע לב' התיווכים האחרונים

ו. בנוגע ב' התיווכים האחרים (הג') – שיבנו מה שמבואר במס' מדות, והשאר ירד מלמעלה. והד' – שיבנו כל המקדש, ובוה יתלבש המקדש שלמעלה, י"ל שהוא בהתאם לעבודה מלמטלמ"ע, ובוה גופא ב' אופנים (דהיינו ב' אופנים עד היכן עבודת המטה מגעת).

בנוגע לביאור הג' מובן בפשטות, שע"י עבודת המטה – מצד התעוררות מלמטה, פועלים שבנין הביהמ"ק יהי' ע"י המטה, ובוה גופא דוקא מה שמבואר במס' מדות, שהרי העבודה הוא רק בזה שהתחתון שייך עליו (כמבואר) בנוגע

(8) שאינם נמשכים בפנימיות האדם מצ"ע. ראה אוה"ת משפטים ע' א'רמה (שדוקא ע"י לימוד התורה נמשך גילוי זה בנפש האדם), עיי"ש.

לעבודת האבות לפני מ"ת⁹) שהחיסרון בעבודה שע"י אתערותא דלתתא הוא, שמגעת רק עד הדרגא שהאדם שייך אליו מצ"ע), והשאר, דהיינו מה שאין בני"י שייכים אליו, יבנה הקב"ה – שיבוא מלמעלה.

אבל בנוגע לביאור הד' קשה, שאיך שייך שיפעלו ע"י עבודת התחתון ענין שהוא למע' מיכולת עבודת הנבראים.

ז. והביאור בזה: בהקדים מש"כ כ"ק אדמו"ר נשי"ד בש"פ חיי שרה, מבה"ח כסלו תשמ"ז (סה"ש תשמ"ז ח"א ע' 99 ואילך) בנוגע להסדר של ביאת המשיח (תחילה קיבוץ גלויות ואח"כ בנין ביהמ"ק, או להיפך), שפסק הרמב"ם ש"בנה ביהמ"ק במקומו (ואח"כ) וקבץ נדחי ישראל", וכתוב שם "ואף שבנוגע להלכה יש לכאורה פס"ד ברור דהרמב"ם" שיהי' תחילה בנין ביהמ"ק. אעפ"כ יש ללמוד הוראה מב' הדיעות. וע"ז שכתב "יש לכאורה (פס"ד ברור דהרמב"ם)" מעיר כ"ק אדמו"ר נשי"ד (בהערה 36) "כי י"ל דהרמב"ם בספרו (הלכות הלכות) פס"ד סדר המוכרח ע"פ הלכה בכל אופן, משא"כ הסדר שיהי' רק אם אכשור דרי ויהי' כלו כל הקיצין לגמרי, שאז יבנה ביהמ"ק מלכתחילה בתכלית השלימות (ע"י כל ישראל וכשכל יושבי' עלי', וכו'). ואכ"מ".

דהיינו שבמצב שיהי' אכשור דרי, ויהי' כלו כל הקיצין לגמרי, אז שייך שיהי' שינוי בהסדר של גילוי המשיח, שקודם יהי' קיבוץ גלויות ואח"כ יהי' בנין ביהמ"ק. [ואף שהמסקנא בהשיחה משמע שבכל אופן יהי' בנין ביהמ"ק קודם לקיבוץ גלויות. מ"מ אפשר ללמוד לנדו"ד ההסברה בנוגע לאופן מיוחד של שלימות בני"י, כדלקמן].

והנה י"ל בלשונו של כ"ק אדמו"ר נשי"ד כאן, שכותב ב' ענינים, (א) יהי' אכשור דרי, (ב) יהי' כלו כל הקיצין לגמרי. והנה ב' ענינים אלו לכאור' סותרים זא"ז. שהרי "אכשור דרי" הוא שהדור ראוי להגאולה, דהיינו שהוא במצב של זכו, שאז בא משיח ב"אחישנה". משא"כ "כלו כל הקיצין" הוא שכל הזמנים שהי' צריך משיח לבוא כבר עברו, ועכשיו צריך משיח לבא מצד זה שכבר הגיע זמנו – "בעתה", שהוא דוקא במצב של לא זכו.

וי"ל ע"פ מש"כ בלקו"ש ח"א (ע' 72 ואילך), שמבאר המרד"ל "זכו עם ענני שמיא לא זכו עני ורוכב על החמור" (בדרך הרמז) ש"זכו" – אם העבודה הוא בדברים זכים ורוחניים, אז יהי' הגילוי של משיח בדרך אור ישר מלמעלה למטה; "לא זכו" – שהעבודה הוא לברר דברים שעדיין אינם זכים ורוחניים, ענינים

(9) ראה סה"מ מלוקט ח"ב ע' רד ובכ"מ.

גשמיים וחומרים, אז יהי' הגילוי בדרך אור חוזר מלמטה למעלה, וע"י בירור וזיכוך הגשמיות, יתעלה הנשמה ג"כ לדרגא שאינה יכולה להגיע מצ"ע – הגילויים הכי נעלים.

דהיינו שיש אופן חיובי ב"לא זכו", שהעבודה בזמן הגלות שהביא את הגאולה הי' לברר ענינים גשמיים.

ועפ"ז יובן מש"כ כ"ק אדמו"ר נשי"ד כאן, שיהי' מצב של "אכשור דרי" דהיינו שיהי' מצב של זכו, וגם יהי' "כלו כל הקיצין", שכל העבודה של בירור העולם יגמר, ויהי' השלימות של בירור וזיכוך העולם¹⁰ (המעלה של "לא זכו"), ועי"ז יתכן שיהי' שינוי בהסדר של ביאת המשיח.

ועפ"ז י"ל גם בנוגע לעניינינו, שאם יפעלו בני" עבודתם בזמן הגלות ע"י אתערותא דלתתא, ועבודתם יהי' בבירור וזיכוך גשמיות וחומריות העולם, אז יוכלו להמשיך – ע"י עבודתם – גם הענינים שהם בעצם למעלה מיכולת עבודת הנבראים.

ועפ"ז אולי יש לתרץ שאלה הג' – מה יהי' בפועל, דהנה נראה בהשיחות שאין מסקנא אחת באיזה אופן. ועפכ"ז י"ל, שכ"ז יכול להשתנות מזמן לזמן לפי המצב בדיוק באופן העבודה דבנ"י מיד לפני הגאולה, שאז – בהתאם לזה – יהי' בנין ביהמ"ק באופן המתאים לעבודתם, כנ"ל.

ויהי רצון – והוא העיקר – שנוכה להביהמ"ק השלישי תו"מ מממש.

10) ועפ"ז יומתק לשונו של כ"ק אדמו"ר נשי"ד כאן, שאינו כותב שיהי' מצב של "זכו", אלא שיהי' "אכשור דרי", שי"ל כוונתו, שאינו בא לשלול הענינים של "לא זכו" (הענין המעולה שבו, כנ"ל).